

PŘÍLOHA DENÍKU E15 A TÝDENÍKU EURO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

RUMUNSKO

**VĚTRNÁ REVOLUCE
PROMĚNILA
ENERGETIKU**

BULHARSKO: TURISTIKA V REKORDU

Balkánský poloostrov přebíral
návštěvníky méně bezpečným regionům

ŠVÉDSKO: ODBYT TEXTILÍ

Hořické Miletě rychle roste vývoz
košilovin do evropských zemí

KOLUMBIE: TRH PRO MLÉKÁRNÝ

Už sedmáct českých firem dostalo povolení
pro vývoz mléčných výrobků

800 521 521
www.kb.cz

VAŠE FIRMA BUDE TOVÁRNA NA ÚSPĚCH

KDYŽ ZA SEBOU MÁTE ZÁZEMÍ CELOSVĚTOVÉ SKUPINY SOCIÉTÉ GÉNÉRALE, HRANICE PŘEKROČÍTE MNOHEM SNÁZ. NAŠI ZKUŠENÍ PORADCI VÁM POMOHOU NAJÍT ŘEŠENÍ V OBLASTI DOTACÍ A INVESTIC DO VÝVOJE I VÝROBY.

NA PARTNERSTVÍ ZÁLEŽÍ

TRUMP, BREXIT A SLABÁ KORUNA

Čtyři biliony korun. Tuhle rekordní hranici, k níž se roční objem českého vývozu už několik předchozích sezon natahoval, letos možná vývozců konečně pokoří. Je to sice jenom číslo, ale hezky podtrhuje fakt, že českému exportu se daří nejlépe v historii.

Otázkou je, nakolik si udrží rekordní tempo i v příštím roce. Mají skončit intervence centrální banky a slabý kurz koruny. Ten nejenže zatím zvyšuje cenovou konkurenceschopnost českých výrobků v zahraničí, ale také zkresluje statistiku vývozu směrem k lichotivějším výsledkům. Asociace exportérů ČR minulý měsíc vyčíslila, že díky slabé koruně vývozců utržili o 608 miliard korun více, než kolik by získali, pokud by intervence nepřišly. Firmy nicméně v anketě ČTK minulý týden konstatovaly, že jsou proti případnému posílení koruny v příštím roce zajištěny. Navíc české výrobky už dávno bodují v zahraničí i jinak než jen nízkou cenou. Zpevnění koruny tudíž nemusí být tragédií.

Víc bolet by mohla izolace některých trhů. V první řadě budou čeští vývozců sledovat vývoj ve Velké Británii. Až dojde k faktickému brexitu, mimo EU se tak ocitne třetí nejdůležitější zahraniční odbytiště českého zboží. Pokud by se nepodařilo udržet Británii smlouvami v nějaké formě volného hospodářského prostoru, byla by to pro český vývoz rána.

Další letošní překvapivá volba vedle brexitu, totiž zvolení Donalda Trumpa americkým prezidentem, také české firmy zajímá. Spojené státy se v posledním roce vyhouply do desítky největších exportních cílů ČR. A Trump se přitom během předvolební kampaně mocně oháněl protekcionismem amerického trhu. Nakolik šlo jen o populistickou rétoriku a jaké bariéry nakonec nevyzpytatelný Trump prosadí v praxi, to začne být jasnější od ledna, kdy oficiálně převezme funkci.

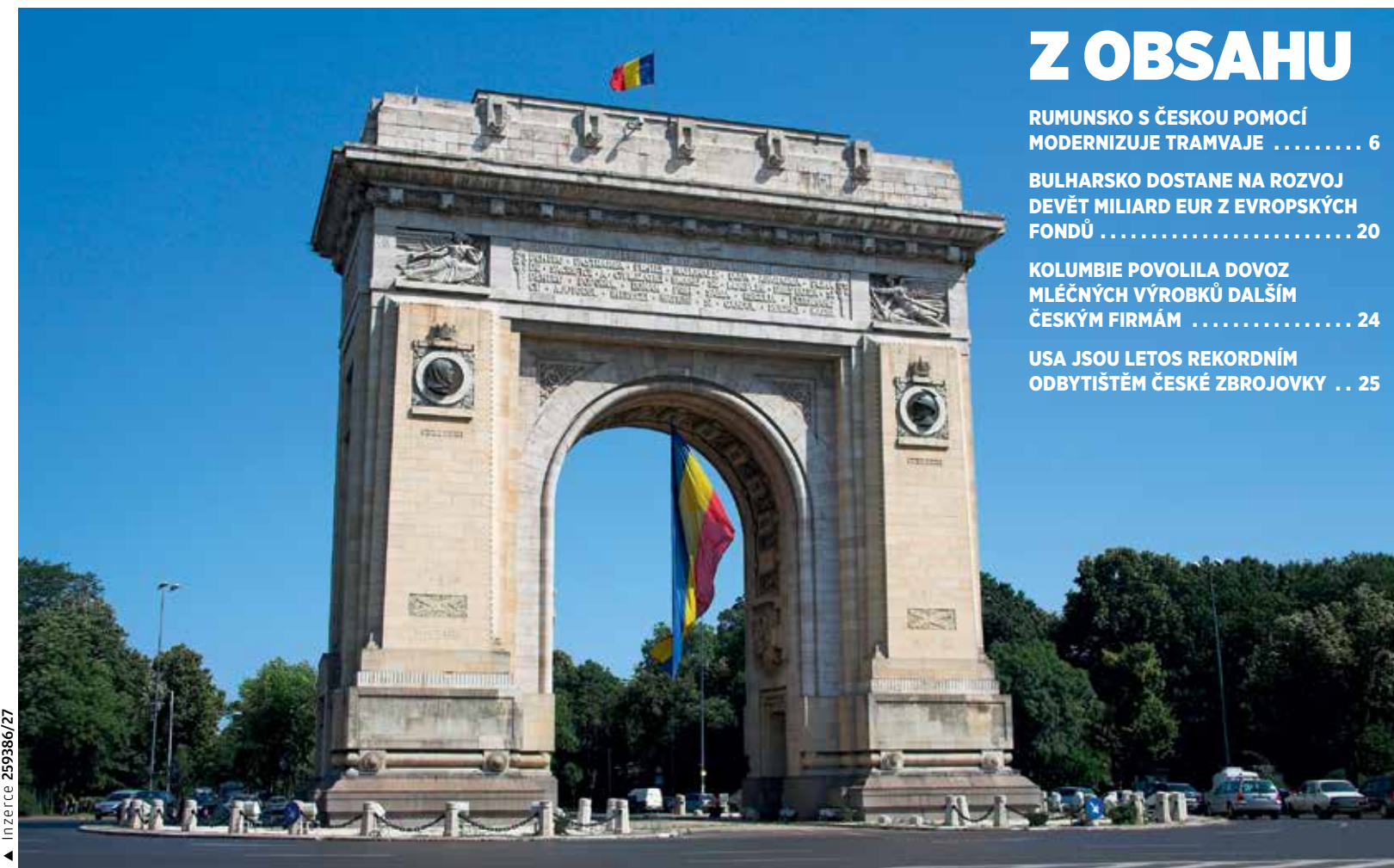
Jistotou tak pro české firmy zůstane vnitřní trh Evropské unie, kam směřuje 83 procent veškerého exportu. Na následujících stránkách přinášíme vizitku dvou zemí, kde lze čekat nejdynamičtější růst. Rumunsko a Bulharsko mají největší projekty v modernizaci železnic, silnic nebo v bytové výstavbě teprve před sebou. A budou na ně rozsáhle čerpat dotace z evropských fondů. Do roku 2020 tudíž proteče východním Balkánem setsakra hodně peněz. ■

TOMÁŠ STINGL

tomas.stingl@cninvest.cz

Z OBSAHU

- RUMUNSKO S ČESKOU POMOČÍ
MODERNIZUJE TRAMVAJE 6
- BULHARSKO DOSTANE NA ROZVOJ
DEVĚT MILIARD EUR Z EVROPSKÝCH
FONDŮ 20
- KOLUMBIE POVOLILA DOVOZ
MLÉČNÝCH VÝROBKŮ DALŠÍM
ČESKÝM FIRMÁM 24
- USA JSOU LETOS REKORDNÍM
ODBYTIŠTĚM ČESKÉ ZBROJOVKY .. 25

RUMUNSKÝ TRH ROZHÝBALY NÍZKÉ DANĚ I ÚROKY

V NEJVĚTŠÍ BALKÁNSKÉ ZEMI SE DOBŘE PRODÁVAJÍ ČESKÁ AUTA, STROJE NEBO HRAČKY. RUMUNSKO BYLO TAKÉ CÍLEM VELKÝCH INVESTIC SKUPINY ČEZ, KTERÁ ZDE VYBUDOVALA NEJVĚTŠÍ EVROPSKÝ PARK VĚTRNÝCH ELEKTRÁREN. BYZNYS V RUMUNSKU V POSLEDNÍ DOBĚ ROZPROUDILO SNÍŽENÍ DANÍ I REKORDNĚ NÍZKÉ ÚROKOVÉ SAZBY.

Rumunsko patří dlouhodobě mezi tradiční obchodní partnery českých firem. Je to jedna z evropských zemědělských velmocí a rumunská průmyslová základna a navazující odvětví zde vznikaly již ve 20. a 30. letech minulého století. Potřeba postupné modernizace průmyslových závodů, energetických komplexů, zpracovatelských závodů a dopravní infrastruktury jsou již čtvrt století od roku 1989 silným magnetem pro zahraniční investory a exportéry včetně českým firm.

ASI PĚTINA RUMUNŮ ŽIJE V ZAHRANIČÍ

V Rumunsku žije zhruba 20 milionů obyvatel. Od roku 1990 jejich počet postupně klesá, což je způsobeno jednak demografickým úbytkem, ale také tím, že mnoho obyvatel po pádu železné opony z Rumunska vycestovalo, zejména do Itálie a Španělska. Dle odhadů Ministerstva zahraničních věcí Rumunska v současnosti žije a pracuje v zahraničí více než 4,2 milionu Rumunů.

Současný ekonomický vývoj je ovlivněn prosincovými parlamentními volbami. Makroekonomická situace je v Rumunsku stabilní s nízkou inflací. Ekonomický růst, díky kterému je země přezdívaná „rumunský tygr“, je jeden z nejvyšších v EU. Je poháněn hlavně fiskálním uvolněním, zlepšením situace na trhu práce, a především vlastní spotřebou domácností. Vliv na jeho vysoký růst mají všichni průmyslová odvětví a pochopitelně i investice včetně přímých zahraničních

DACIA JEDE. V současnosti velmi úspěšná značka aut dominuje i rumunskému vývozu do ČR, když loni se na českém trhu prodalo víc než deset tisíc vozů Dacia.

ních investic. Díky změnám v oblasti minimální mzdy a zvýšení příjmů ve veřejném sektoru, rekordně nízké úrokové sazbě a snížení daňové zátěže se daří prozatímni technokratické vládě Daciana Ciolose postupně zvyšovat spotřebu domácností. Ekonomičtí experti však spatřují jisté riziko. Růst, který je tažen spotřebou domácností, a to především z důvodu poklesu daňové zátěže, je z jejich pohledu krátkodobý a nestabilní.

Vlivem poklesu výběru daní roste také zadlužení státu. Rumunsko se také stále potýká s korupcí.

VÝVOZ ZAHRNÚJE AUTA, KOTLE, ČERPADLA I HRAČKY

Česko-rumunské obchodní a hospodářské vztahy se datují až do středověku. České výrobky, jako například sklo a později také vozidla nebo letadla, byly do Rumunska vyváženy již v 19. století.

Řada značek jako například Škoda má v Rumunsku mnohaletou tradici. Významný růst vzájemného obchodu nastal od roku 2004, kdy Česká republika vstoupila do EU. České firmy a investoři mají na co navázat. Na rumunském trhu jsou aktivní například společnosti Škoda Auto, Zetor, Chemoprojekt, Zentiva, Penta, Ravak, RC Reinvest, Preciosa, S Group holding, Renomia, Bioveta, Fans, Agro CS a mnoho dalších.

NEJVĚTŠÍ ZEMĚ BALKÁNU

Rumunsko leží na Balkánském poloostrově v jihovýchodní Evropě. Je to největší země v tomto regionu. S rozlohou víc než 238 tisíc kilometrů čtverečních je asi třikrát větší než Česká republika. Na severozápadě Rumunsko hraničí s Maďarskem, na severu s Ukrajinou, na severovýchodě s Moldavskou republikou a opět s Ukrajinou, na jihu s Bulharskem a na západě se Srbskem. Reliéf Rumunska je velice různorodý. Ve středu země se nachází Transylvánská plošina, kolem které se tyčí Karpatský oblouk. Nejvyšší horou je Moldoveanu s výškou 2544 metrů nad mořem. Pohraniční oblastí Rumunska tvoří většinou nížiny. Jedná se o Velkou uherskou nížinu na západě, Velkou valašskou nížinu na jihu a Moldavskou nížinu na východě. Největší a také nejdůležitější řekou v Rumunsku je Dunaj. Tvoří část státní hranice se Srbskem a většinu hranice s Bulharskem. Další velmi významnou řekou v oblasti je Prut, který tvoří přirozenou hranici mezi Rumunskem a Moldavskou republikou a je dnes zároveň vnější hranicí Evropské unie. ■

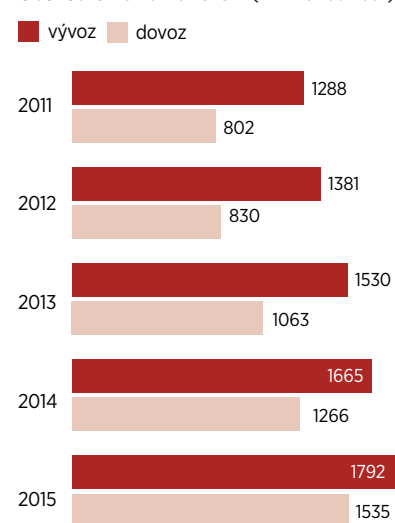
Rumunsko dnes v regionu patří k největším obchodním partnerům České republiky a umísťuje se z pohledu vzájemného obchodního obrátu na 15. místě. Vzájemná česko-rumunská obchodní výměna postupně roste. Od začátku letošního roku do července přesáhl obrát vzájemného obchodu hranici dvou miliard eur.

Komoditní struktura obchodu zůstává po delší období bez větších změn. Mezi největší položky českého vývozu patří již tradičně motorová vozidla (Škoda, Hyundai, vozidla z TPCA), díly k motorovým vozidlům a traktorům, kabely, kompresory, akumulátory, kotle, filtrační a čisticí stroje, čerpadla, textilie, farmaceutické výrobky, pneumatiky, ale také například dětské potřeby, různé hry a hračky.

Mezi významné dovozní komodity z Rumunska do České republiky zase patří například automobily Dacia, kterých se loni v Česku prodalo více než deset tisíc, a tak se vůz Dacia stal pátou nejprodávanejší

Rumunsko	
Počet obyvatel:	20 milionů
Rozloha:	238 milionů km ²
Hlavní město:	Bukurešť
Měna:	leu (mn. č. lei), 1 RON (kód ISO) je 6 Kč
Růst HDP (2014):	3,7 %
Více informací:	www.businessinfo.cz/rumunsko

Obchod ČR s Rumunskem (v milionech eur)

Zdroj: MZV

značkou na českém trhu. Z pohledu Rumunské národní banky se dle výše českých investic Česká republika řadí na 14. místo.

ČEZ V RUMUNSKU PROVOZUJE VĚTRNÉ FARMY I VODNÍ ELEKTRÁRNY

Mnoho českých firem působí v rumunském energetickém sektoru. Vedoucí postavení má společnost CEZ Románie, která se na zdejších trzích zaměřuje především na podporu aktivit skupiny ČEZ. Její zdroje v Rumunsku disponují instalovaným elektrickým výkonem 622 MW.

V roce 2012 ČEZ připojil do sítě poslední z 240 turbín větrných farem Fantanele a Cogevalac s instalovaným výkonem 600 MW, což představuje největší projekt svého druhu v Evropě. Větrné farmy Fantanele a Cogevalac jako výsledek české investice 1,1 miliardy eur dnes představují zhruba desetinový podíl na rumunském trhu energie z obnovitelných zdrojů.

V roce 2011 CEZ Románie nabyla ještě stoprocentní podíl v rumunské společnosti TMK Hydroenergy Power. Aktivem společnosti byl hydroenergetický systém nazývaný zkráceně Reșița, který se nachází v regionu Caraș-Severin poblíž města Reșița. Systém tvoří čtyři přehradní nádrže a čtyři malé vodní elektrárny. Instalovaný výkon soustavy dosahuje po rekonstrukci 22 MW.

Obchodování s elektrickou energií na rumunském trhu zajišťuje společnost CEZ Trade Romania a ČEZ se také částečně podílí na prodeji elektriny, za který odpovídá především společnost CEZ Vanzare. Distribuční společnost CEZ Distribuție působí v jihozápadní části Rumunska, kde zajišťuje dodávky pro téměř 1,4 milionu zákazníků. Skupina ČEZ je dnes v Rumunsku velmi známá.

V oblasti fotovoltaiky působí na rumunském trhu od roku 2012 s investicí zhruba 10 milionů eur česká společnost Solek Holding, která zde se svou dceřinou společností Solek Renewables vlastní a provozuje čtyři fotovoltaické elektrárny o celkovém výkonu 8,5 MW. ■

ČEZ PŘIPOJIL DO SÍTĚ 240 TURBÍN VĚTRNÝCH FAREM FANTANELE A COGVALAC S CELKOVÝM INSTALOVANÝM VÝKONEM 600 MW, COŽ PŘEDSTAVUJE NEJVĚTŠÍ PROJEKT SVÉHO DRUH V EVROPĚ.

TEXT: MILAN PEPRNÍK
OBCHODNÍ RADA
VELVYSLANECTVÍ ČR
V BUKUREŠTI
FOTO: PROFIMEDIA

SPOLUPRACUJEME NA MODERNIZACI TRAMVAJÍ PRO TEMEŠVÁR

SPOLEČNOST PARS KOMPONENTY ZE STUDÉNKY ZÍSKALA ZAKÁZKU NA SPOLUPRÁCI V PROJEKTU MODERNIZACE 30 TRAMVAJÍ PRO RUMUNSKÉ MĚSTO TEMEŠVÁR. DALŠÍ ŠANCE VIDÍ NEJEN V OPRAVÁCH TRAMVAJÍ, ALE I VLAKŮ. BEZ ŽELEZNICE BY RUMUNSKÝ STÁT NEMOHL FUNGOVAT, UPOZORŇUJE JIŘÍ MAZUREK, MANAŽER ROZVOJE OBCHODU PARS KOMPONENTY.

Co přesně zahrnuje zakázka ve městě Temešvár?

Uzavřeli jsme smlouvu na dodávku dveří pro tramvaje. Je to sice modernizace, ale fakticky se jedná o tramvaje nové. Hodnota kontraktu je zhruba 600 tisíc eur. To je, myslím, dobré vzhledem k tomu, že my jsme výrobce dílů pro drážní vozidla – dodáváme okna, dveře, dělicí stěny a podobně – nepatříme mezi velké firmy. Naši výhodu vidíme například ve flexibilitě, jsou pro nás zajímavé i menší projekty.

Měli Rumuni nějaké speciální technické požadavky?

Nemyslím si, jste tu v Evropě. Dříve jsme byli ve stejném „železničném světě“, rumunské lokomotivy a vozy jezdily v řadě zemí. V současné době jezdí v rumunských městech hodně starších tramvajů, které tam byly přesunuty z jiných zemí – hlavně z Německa, Švýcarska, z České republiky. Podíl skvělých českých tramvajů Tatra je tu velký a představuje to i příležitost na jejich modernizaci.

Jsou vlaky a tramvaje pořád páteří dopravy?

V oblasti kolejových vozidel je Rumunsko velký a perspektivní trh, a to i přes hospodářské problémy a nedostatek financí. Bez železnice by rumunský stát kvůli rozložení, horám a donedávna chybějící dálniční síti nemohl fungovat. Je to také

VLAKOVÁ DOPRAVA. Lokomotivy a vagony rumunské výroby dříve jezdily v mnoha státech Evropy, připomíná Jiří Mazurek.

tranzitní země s mořem. Na konci listopadu například vypravila společnost DB zkušební kontejnerový vlak do Íránu právě přes rumunský přístav Constantu.

V jakém stavu vlaky jsou?

Rumunská železnice je v tristním stavu. Při nedávných cestách

vlakem po Rumunsku jsem si řekl, že vlaky i železnice potřebují uklidit, opravovat, modernizovat, nakupovat, zvýšit bezpečnost i komfort. Podobné je to s tramvajovou dopravou ve městech. Věříme, že se v Rumunsku podmínky pro byznys postupně zlepší. A vidíme řadu reálných příležitostí ať už na želez-

nici, nebo v modernizaci či stavbě nových tramvajů. Jsou tady k dispozici i dotace z Evropské unie. Takže musíme vydržet. V Rumunsku byla v minulosti řada velkých závodů na výrobu lokomotiv a vagonů i jejich opravy, je tam tradice. I když nedávno došlo k dramatickým změnám včetně uzavření řady firem,

jsou tady stále partneři, se kterými můžeme spolupracovat.

Takže tomu trhu věříte?

Rumunsko je určitě zajímavé. Mimo jiné i britskému princovi Charlesovi se v Transylvánii líbilo tak, že si koupil v oblasti Brašova farmu a penzion. Západní firmy dnes přesouvají do Rumunska výrobu kvůli nižším nákladům, aby tam dávaly co nejméně peněz. My ze stejného trhu chceme naopak peníze získat. To je přece výzva – jak se dnes říká: „adrenalin“.

Jak dlouho trvalo získání zakázky tramvajů pro Temešvár?

První dodávku jsme uskutečnili v průběhu minulého roku. Na projektu jsme ovšem pracovali už od ledna 2014. A ještě přesněji řečeno, první rozhovory s rumunskými partnery proběhly již v roce 2012 během veletrhu dopravní techniky InnoTrans v Berlíně. Troufám si říci, že ve své podstatě je spolupráce postavena na předchozích dlouholetých osobních zkušenostech a vzájemné důvěře. Osobně s tímto segmentem rumunského trhu totiž pracuji už 15 let a to až na výjimky bez obchodních zástupců a prostředníků.

TRAMVAJE V TEMEŠVÁRU. Provozuje je tamější dopravní podnik RATT.

nej sme jediní a že i některé další státy – zejména Německo – mají v Rumunsku velmi silné postavení, podporují své výrobce a využívají silné národnostní menšiny a historické vazby.

Jak se Rumuni při obchodu chovají?

V podnicích funguje docela tuhá řídicí pyramida, ale nikdy se ke mně nikdo nechoval nadřazeně. Logicky stejný přístup se očekává od nás, nelze se dívat na klienta spatra. Víím o pří-

žazykový problém dnes v Rumunsku není. Před lety to bylo složitější, byla tady ale vždycky silná německá menšina. Také použití francouzštiny bylo možné. Dnes umí zejména mladší generace anglicky. Rumunsko je mimořádně pestré jak jazykově, tak historicky, kulturně i geograficky. Ve které jiné zemi mají některá města název ve třech jazycích – v rumunštině, maďarštině a němčině? Je znát, že se tu dříve setkávaly dva světy: Rakousko-Uhersko a Osmanská říše. Bohužel, dříve běžné políbení ruky dámě se vytratilo, vše se nějak průměruje, internacionalizuje. Co je ale stále až nepochopitelné, je extrémní schopnost rumunských firem přežít v kritických situacích. Jdou až na doraz. Nikdy jsem nepochopil, jak se jim to daří.

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: PARS KOMPONENTY

V RUMUNSKÝCH MĚSTECH JEZDÍ HODNĚ STARŠÍCH TRAMVAJÍ, KTERÉ TAM BYLY PŘESUNUTY Z JINÝCH ZEMÍ – HLAVNĚ Z NĚMECKA, ŠVÝCARSKA, Z ČESKÉ REPUBLIKY. PODÍL SKVĚLÝCH ČESKÝCH TRAMVAJÍ TATRA JE TU VELKÝ.

Pomohla vám kancelář agentury CzechTrade?

Možná to bude znít jako fráze, ale s domem na ulici Ion Ghica v Bukurešti, kde je sídlo CzechTrade a českého zastupitelského úřadu, mám osobně dlouholeté výborné zkušenosti a opravdu partnerskou spolupráci. CzechTrade například připravil pro vytipovaný okruh firem akci zaměřenou na zcela konkrétní segment trhu a klíčové potenciální klienty. Těch akcí ale bylo víc, vzájemně si pomáháme a informujeme se. Je třeba si ale rovněž uvědomit, že

Kdo ještě představuje v dnešním Rumunsku konkurenci?

I přes hospodářské problémy to není žádná zakřivená země. Firmy i lidé mají sebevědomí, uvědomují si svou velikost a postavení v Evropě. Nemají tedy problém nakupovat ve kterémkoliv státě. Je proto potřeba počítat s konkurencí z ostatních zemí, a to i velkých hráčů. Kvůli velkému počtu Rumunů pracujících v zahraničí nikdy nevíte, jestli někdo nemá osobní nebo rodinné kontakty ve Štrasburku, Vídní, Madridu nebo v Bruselu.

padech, kde nefungovala spolupráce a firmy téměř ztratily rumunský trh právě z tohoto důvodu. Až na výjimky jsem se setkal s rovným a upřímným jednáním, ale je třeba být ve střehu. Osobní styk je jednoznačně nutný. Ještě stále tu má v běžné korespondenci nebo komunikaci velký význam písemný dokument s podpisem a razítkem. Vlažnější dodržování dohodnutých termínů může být výhodou i nevýhodou. Je potřeba počítat s adekvátními reakcemi druhé strany.

Kterými jazyky se lze s rumunskými obchodníky domluvit?

PARS KOMPONENTY

Rodinná firma Pars Komponenty začala vyrábět v roce 1999 po odkoupení know-how na výrobu komponentů od společnosti Vagonky Studénka. Navazuje tak na víc než stoletou tradici výroby dopravních strojů ve Studénce. Zaměřuje se zejména na komponenty pro železniční vozy, tramvaje, metro, trolejbusy, případně autobusy. Zaměstnává zhruba 100 zaměstnanců. ■

PŘED FOTBALOVÝM ŠAMPIONÁTEM CHCE BUKUREŠŤ 500 AUTOBUSŮ

STAVBA SEDMI TISÍC BYTŮ PRO MLADÉ LIDI. PROJEKT PÁTÉ TRASY METRA V BUKUREŠTI. DODÁVKY PRO TOVÁRNÍ AUTOMOBILOVÝCH ZNAČEK DAIMLER, DACIA NEBO FORD. TO JSOU JEN NĚKTERÉ Z RUMUNSKÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ PRO ČESKÉ DODAVATELE.

Pro české firmy jsou v Rumunsku šance v mnoha odvětvích. Jednu z největších příležitostí představuje stavebnictví. Růst v rumunském stavebním sektoru patří v současnosti k nejvyšším v EU. Probíhá modernizace silnic a železnic, stavba nových průmyslových parků, pokračující expanze obchodních řetězců i projekty občanské výstavby ve velkých městech (vládní program Prima Casa).

Rumunská národní agentura pro bydlení chystá výstavbu sedmi tisíc bytových jednotek k nájemnímu bydlení pro mladé lidi v příštích pěti letech. Projekt bude stát 250 milionů eur a 75 procent z této částky bude spolufinancováno prostřednictvím úvěru na bázi dohody s Radou Evropské rozvojové banky (CEB). Rumunský stát pak přispěje 75 milionů eur. Úvěr je založen na memorandu mezi Rumunskem a CEB schváleném loni v listopadu. Úvěr má splatnost 20 let. Příjemci projektu jsou mladí lidé ve věku do 35 let, kteří budou mít možnost získat později bydlení do vlastních rukou za přijatelnou cenu.

Evropská komise schválila modifikaci projektu páté trasy bukureštského metra. Projekt je dělen do dvou etap. Na první fázi projektu bylo vyčleněno téměř 200 milionů eur, z čehož 170 milionů je z Evropského fondu pro regionální rozvoj EU.

Na rozvoji dopravní infrastruktury nebo občanské i průmyslové výstavbě mohou české společnosti participovat dodávkami stavebních materiálů a technologií, strojů a zařízení a případně i formou dodávky stavebních prací nebo stavební supervize podle požadavku investora.

INVESTICE PŘED EUREM. Bukurešť bude jedním z hostitelských měst evropského fotbalového šampionátu, který se má v roce 2020 konat souběžně v několika zemích kontinentu.

DO TOVÁRNÍ DAIMLERU ZAMÍŘILA INVESTICE 300 MILIONŮ EUR

Strojírenský sektor roste v Rumunsku zhruba tříprocentním tempem ročně. Díky poptávce z navazujících průmyslových odvětví mohou české firmy na rumunském trhu uvažovat o možnosti strojírenských subdodávek v rámci různých segmentů.

Především jde o výrobu automobilů. Výrobní závod značky Daimler ve městě Sebes začíná postupný investiční rozvoj za 300 milionů eur. Významné jsou dále výrobní závody značky Dacia ve městě Mioveni a Fordu ve městě Craiova.

V energetice představují šance dostavba 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Černá Voda, dále modernizace tepláren nebo projekt vodní přečerpávací elektrárny Tarnita – Lapus-testi v Kluži za miliardu eur. V chemii a petrochemii jsou to práva na výzkum

zásob zemního plynu pro ExxonMobil a OMV Petrom v Černém moři. Příležitosti pak představují také zpracování a těžba nerostných surovin.

Jmenovitě lze díky poptávce z navazujících průmyslových odvětví na rumunském trhu uvažovat o možnosti strojírenských subdodávek v rámci komodit, jakými jsou kovoobráběcí a další CNC víceúčelové a víceosé stroje pro automobilový a letecký průmysl a pro stavbu lodí, strojírenské komponenty a polotovary pro výrobu motorů, převodovek, kulčkových ložisek, další stroje a zařízení pro zpracovatelský a potravinářský průmysl, investiční celky a technologie pro energetiku, OZE i technologie pro kamenolomy, štěrkopískovny atd.

Ve městech existuje s ohledem na zastaralost vozového parku značný potenciál pro strojírenské dodávky technologií pro městskou dopravní techniku (tramvaje, příměstské vlaky, kolejová infrastruktura) a také pro

logistiku včetně parkovacích systémů nebo prodejních automatů.

V souvislosti s konáním fotbalového šampionátu EURO 2020 Bukurešť připravuje výběrová řízení na konfiguraci systému městské hromadné dopravy a nákup 500 nových autobusů.

U POTRAVIN KLESLA DAŇ NA POUHÝCH DEVĚT PROCENT

Ve velkých rumunských městech roste poptávka po potravinách denní spotřeby, jako jsou pečivo, masné a mléčné výrobky, ovoce či zelenina. Zvyšuje se poptávka po nutričních přípravcích a nápojích. Mimo jiné je to i díky podpoře trhu ze strany vlády, která od 1. června 2015 snížila DPH z potravin z 24 na devět procent! V potravinářském průmyslu a v zemědělství jsou i nadále přítomni zahraniční investoři a z toho plyne související modernizace a rozvoj výrobních kapacit.

TEXT: MICHAL HOLUB, KANCELÁŘ
CZECHTRADE V BUKUREŠTI, FOTO: PROFIMEDIA

NEMOCNICÍM JSME NABÍDLI KÝLNÍ SÍTKY

SE ZDRAVOTNICKÝMI VÝROBKAMI CHCE NA RUMUNSKÉM TRHU PRORAZIT BRNĚNSKÁ FIRMA VUP MEDICAL. ZÍSKALA TAM UŽ PRVNÍ ZAKÁZKY A HLEDÁ DALŠÍ ODBĚRATELE.

U rumunských nemocnic chce uspět brněnská společnost VUP Medical s nabídkou cévních protéz. Oslovila již několik možných distributorů. „S jedním z nich jsme dokonce navázali spolupráci v oblasti kýlních sítěk. Přinesla několik malých objednávek, ale v současnosti nepokračuje. Nicméně zkušenost to byla velmi poučná. V současnosti komunikujeme s dalšími dvěma firmami, přičemž jedna je specializovaná na oblast cévní chirurgie a druhá na oblast chirurgie obecně. Obě firmy jsou v oboru mnoho let a mají lepší představu o tom, co je třeba udělat v rámci registrace produktů, marketingu, a především prodeje,“ informovala vedoucí obchodu a marketingu VUP Medical Marcela Parolková.

„V telefonickém, e-mailovém i osobním kontaktu jsou Rumuni velmi otevření a přátelští a ochotní spolupracovat. Je důležité reagovat na jejich požadavky pružně a být v kontaktu, co nejčastěji je to možné. Naše zkušenost je taková, že po několika úvodních e-mailech a telefonátech je potřeba do Rumunska vycestovat a seznámit se s lidmi z partnerské firmy osobně. Tím navázete přátelství a důvěru, celá spolupráce nabere jasnější

UPLETENO. Vedle kýlních sítěk vyrábí VUP Medical třeba pletené materiály využívané v urologii či pahýlové návlky.

obrysy,“ uvádí Parolková. „Je ovšem poměrně obtížné navázat dlouhodobou spolupráci, protože rumunský trh prochází častými změnami,“ dodává.

V Rumunsku podle ní společnost VUP Medical pomohla sít české ekonomické diplomacie. „Měla jsem možnost se osobně setkat s radou z českého zastupitelského úřadu

Milanem Peprníkem, který byl velmi vstřícný. Také vedoucí kanceláře CzechTrade v Bukurešti Michal Holub spolupracoval velmi aktivně, aby nám pomohl najít případného zástupce. Oslovení z oficiálního místa, jakým je kancelář CzechTrade přímo v Rumunsku, mnohdy víc zaujme distributora a působí důvěryhodně, protože je to oficiální zastoupení

českého státu. Tato spolupráce se nám velmi osvědčila formou asistenčních služeb, kterou jsme už využili v několika dalších státech. Vedle Rumunska například v Jihoafrické republice a v Polsku. V plánu máme také Bulharsko,“ dodává Marcela Parolková. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: VUP MEDICAL

PLETAŘI Z BRNA

Brněnská společnost VUP Medical (původně Výzkumný ústav pletařský) je jedním z nejvýznamnějších výrobců zdravotnických prostředků v České republice. Vytváří a vyrábí už víc než 60 let pletené cévní protézy a během let postupně do své nabídky podnik přidával další zdravotnické prostředky – například kýlní sítky a kolagenová hemostatika. Nabízí také ochranné návlky na pahýly po amputaci. Všechny výrobky firmy nesou označení CE, tedy oficiální značku pro zdravotnické prostředky vyráběné v Evropské unii.

VUP je vůbec první evropskou firmou, která s vývojem a výrobou cévních protéz přišla. Historie sahá do padesátých let

CEVNÍ PROTÉZY. Společnost VUP je vůbec prvním evropským podnikem, který s jejich výrobou před více než 60 lety začal.

minulého století. První úspěšná implantace v Československu vyrobené cévy byla provedena v roce 1961. Celkový počet cévních protéz vyrobených ve VUP a implantovaných v celém světě přesáhl od té doby hranici 100 tisíc kusů. Do dnešního dne zůstává VUP Medical jediným výrobcem cévních protéz ve střední a východní Evropě.

Zdravotnické prostředky od „Brňáků“ neboli „pletařů“ (jak výrobce z VUP nazývají někteří čeští lékaři) si vydobily stabilní postavení nejen na českém trhu, ale vyvážejí se ve velkém i do zahraničí. Ještě před třemi lety se podíl objemu exportovaného zboží pohyboval kolem jedné čtvrtiny, letos bude už více než poloviční. ■

POMÁHÁME FARMÁŘŮM ZVÝŠIT PRODUKCI MLÉKA A MASA

SPOLEČNOST MIKROP ZAČALA V RUMUNSKU NABÍZET MINERÁLNÍ A VITAMINOVÁ KRMIVA PRO ZVÍŘATA. DO KONCE ROKU PLÁNUJE PRODAT CELKEM 300 TUN VÝROBKŮ. V PŘÍŠTÍ SEZONĚ CHCE FIRMA V RUMUNSKU OTEVŘÍT VLASTNÍ POBOČKU, UVÁDÍ ARNE HUVAR, VEDOUcí ODDĚLENÍ ZAHRANIČNÍHO OBCHODU MIKROPU.

NEJEN PRO TELETNÍKY. V nabídce moravské firmy jsou jak krmiva pro skot, tak i pro prasata, koně, ovce a pro další hospodářská zvířata.

Co jste do Rumunska nabídli?

Vyvážíme tam minerálně-vitamínové doplňky, které se používají při výkrmu hospodářských zvířat. Našimi zákazníky jsou jednotliví farmáři, kteří si krmivo pro svá zvířata s našimi doplňky vyrábějí sami, ale i větší míchárny krmiv, které kompletní krmiva ve svém regionu prodávají. V Rumunsku jsme začali prodávat letos v únoru a předpokládáme, že do konce roku dodáme rumunským zákazníkům zhruba kolem 300 tun našich výrobků. Prozatím jde o přímý export prostřednictvím našeho zaměstnance zákazníkům. V příštím roce, jakmile dosáhneme kritického objemu, hodláme v Rumunsku založit pobočku.

Nakolik jsou Rumuni nároční na kvalitu, nakolik na cenu?

Česká Republika – podobně jako Německo a Rakousko – má v Rumunsku hodně dobré jméno, co se kvality výrobků týče. Někteří

zákazníci požadují vedle standardních výrobků také výrobky speciálně šité na míru podmínkám, ve kterých daná farma hospodáří. Jsme schopni ve spolupráci s naším specialistou výživářem farmu navštívit a připravit výrobek, který optimalizuje

krmné dávky, sníží cenu krmiva a zefektivní produkci masa či mléka. Rumuni mívají standardně požadavky na co nejnižší cenu při zachování vysoké kvality výrobků, dlouhé splatnosti a co nejkratší dodací lhůty.

Jakou mají podle vaší zkušenosti obchodní mentalitu?

Zákazníci předpokládají určitou benevolenci nového dodavatele při poskytování úvěrových limitů či dodržování platební kázně. Být po splatnosti je běžná věc, i když

RUMUNY TRÁPÍ STEJNĚ VĚCI JAKO ČESKÉ FARMÁŘE – NÍZKÁ VÝKUPNÍ CENA MLÉKA A VEPŘOVÉHO MASA NEBO PROBLEMATIKA ČERPÁNÍ EVROPSKÝCH DOTACÍ.

máme zákazníky, kteří platí přesně na den splatnosti. To jsou většinou firmy, které jsou součástí nějakého řetězce od prvovýroby přes zpracování svých produktů až po prodej ve svých obchodech. Takových zákazníků není mnoho, ale pozitivní je, že jejich počet roste a mnohdy mají velmi specifické a chutné regionální výrobky. V zásadě je ale obchodní mentalita Rumunů velmi podobná té české. Trápí je stejné věci jako české farmáře – nízká výkupní cena mléka a vepřového masa nebo problematika čerpání evropských dotací.

Kterým jazykem obvykle s rumunskými partnery jednáte?

Většinou rumunští majitelé firem běžně hovoří anglicky či německy a není problém s nimi v těchto jazycích komunikovat. Úvodní představení firmy a nabídku je však potřeba provést v rumunštině.

Narazili jste v Rumunsku na nějakou zásadní konkurenci?

Firmu, která vstupuje na trh v oblasti výživy hospodářských zvířat, čeká v Rumunsku tvrdá soutěž. Jsou zde všichni klíčoví evropští hráči a konkurence je opravdu veliká. Rumunští zákazníci jsou zpočátku velmi opatrní, trvá dost dlouho, než si je získáte. Nejprve testují kvalitu vašich výrobků a budují si důvěru, teprve poté přejdou plně na vaši stranu. Je to samozřejmě dáno tím, že výrobky používané při výživě zvířat mají přímý dopad na potravní řetězec lidí a tato oblast je pod bedlivým dohledem veterinářů a státních kontrolních orgánů. Výrobky musejí splňovat kritéria daná zákonem o bezpečnosti krmiv a výrobce musí mít všechny nezbytné certifikáty.

Jak vypadal váš vstup na rumunský trh?

Naše obchodní aktivity tam začaly koncem roku 2013, kdy jsme požádali agenturu CzechTrade o pomoc s marketingovým průzkumem. Agentura nám pomohla také s oslovením potenciálních zákazníků a s organizací prvních obchodních jednání. Klíčové pro nás bylo najít v Rumunsku zkušeného obchodního zástupce. Zdlouhavé hledání trvalo více než půl roku. Od letošního února tam zaměstnáváme obchodního zástupce, který je placen přímo

KRMIVO. Mikrop nabízí jak standardní výživové směsi, tak i ty vytvořené přesně na míru pro konkrétní farmu.

z Česka přes rumunskou agenturu práce. Minulý měsíc jsme se účastnili pod patronátem agentury CzechTrade velkého mezinárodního veletrhu INDAGRA 2016 v Bukurešti. Na stánku jsme jednali jak s našimi stávajícími zákazníky, tak i s novými zájemci o naše výrobky. Získali jsme ale i nové obchodní kontakty z Bulharska a Moldavska.

Jak se chystáte rozvinout obchody v Rumunsku v příštím roce?

Naše další plány jsou smělé: navštívit odběry zákazníků na kritické množství, které bude dostačující pro založení pobočky a v příštím roce ji v Rumunsku otevřít. Máme již vtipované lokality, kde bychom chtěli mít sklad a kancelář. V příštím roce bychom také chtěli

prostřednictvím dalšího obchodního zástupce rozšířit bezplatný poradenský a výživářský servis zákazníkům včetně možnosti laboratorních rozborů krmiva. Také se budeme více zaměřovat na optimalizaci dopravy. Chceme posílit povědomí o naší značce účastí na rumunských zemědělských veletrzích.

TEXT: TOMÁŠ STINGL, FOTO: MIKROP

ZELENE CERTIFIKÁTY ZPŮSOBILY VĚTRNÝ BOOM

RUMUNSKO SE SNAŽÍ ZVÝŠIT PODÍL ENERGIE ZÍSKANÉ Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ. „VĚTRNÁ HOREČKA“ ZAČALA V ROCE 2010, KDY VLÁDA ZAVEDLA SYSTÉM ZVÝHODNĚNÍ PRODEJE ELEKTŘINY Z TĚCHTO ZDROJŮ. TO PŘILÁKALO MNOHO INVESTORŮ, KTEŘÍ V ZEMI INSTALOVALI NA 1500 VĚTRNÝCH TURBÍN.

VĚTRNÍKY SKUPINY ČEZ. Do rumunských větrných farem investoval ČEZ přes 1,1 miliardy eur a stojí díky tomu za desetinou celkové rumunské produkce energie z obnovitelných zdrojů.

Jedním z důležitých sektorů rumunského hospodářství je energetika. Hodnota rumunského energetického trhu s převahou zahraničního kapitálu se dnes odhaduje na zhruba 30 miliard eur.

Pozitivním ukazatelem charakterizujícím rumunský trh elektric-

ké energie je celková tendence jeho růstu. Postupně dochází ke snižování dotací pro firmy vyrábějící energii z obnovitelných zdrojů, což je kryto snížením nákladů na MW ze sluneční energie. V případě větrné energie se náklady drží na stejné úrovni, ale hodnota

subvencí pro investory se snižuje. Po počátečním boomu v roce 2009 bylo v loňském roce do provozu předáno již pouze 10 větrných turbín napojených do sítě. Pravdou je, že i celosvětový objem investic v energetickém sektoru loni klesl o osm procent.

BUDOUCÍ INVESTICE MOHOU BÝT AŽ 40 MILIARD EUR

Legislativa se doposud řídí strategickým dokumentem nazvaným Energetická strategie Rumunska pro léta 2007 až 2020. Podle ministra Victora Vlady Grigoreska odpovědného za energetiku patří ke klíčo-

vým tématům současnosti nová Energetická strategie Rumunska na období 2016 až 2030 s výhledem do roku 2050. Strategie, která počítá s nutnými investicemi do oblasti energetického sektoru ve výši zhruba 40 miliard eur, by měla být předložena ke schválení nejpozději do konce letošního roku. V nové strategii se klade důraz na ochranu spotřebitelů energie jako hlavního příjemce diverzifikace energetických zdrojů a služeb, rozvoj energetické infrastruktury se zavedením inteligentních technologií, transparentní veřejnou správu a na profesionalizaci energetického zákona. Mezi klíčové body jednání dnes patří problematika legislativy a trhu se zelenými certifikáty.

V posledních letech spotřeba elektřiny a její cena v Rumunsku postupně klesají. V důsledku toho je na trhu přebytek energie, který vyvolává výrazný dopad na výrobní kapacity v oblasti uhlí a na realizaci nových výrobních kapacit z obnovitelných zdrojů. Vláda přitom má zájem podržet velké výrobní komplexy jako Hidroelectrica, Complex Energetica Oltenia a Hunedoara, i přestože jsou některé v insolvenční.

Nezbytné investice do energetiky by mohly do roku 2035 dosáhnout výše až 100 miliard eur. Mezi strategické investice patří dostavba reaktorů 3. a 4. bloku jaderné elektrárny Cernavoda, rozvoj vodní akumulární elektrárny Tarnița-Lăpușești, rozšíření propojovací kapacity na využití zemního plynu z ložisek Černého moře. Pozornost Rumunsko věnuje také investicím na ochranu životního prostředí a modernizaci uhelných elektráren, to vše v souladu s požadavky EU.

SKORO TŘETINA ENERGIE JE Z VODY

Výroba energie z obnovitelných zdrojů dosáhla v březnu letošního roku celkového instalovaného výkonu 5163 MW a její kapacita je 3,6krát vyšší než u jaderné elektrárny Cernavoda (1412 MW). Zdejší energie z obnovitelných zdrojů zahrnuje především výstupy z parků větrných elektráren s instalovaným výkonem 3129 MW, ze solárních elektráren s celkovou kapacitou 1343 MW, malých vodních elektráren ve výši 588 MW a z projektů na zpracování biomasy ve výši 103 MW.

V oblasti alternativních zdrojů energie, které Rumunsko podporuje a počítá s nimi ve své energetické strategii, hrají prim vodní elektrárny, které pokrývají až 30 procent celkové spotřeby elektřiny. Vodní energii tvoří především kapacity státní společnosti SC Hidroelectrica, která se po dlouhé období potýkala s insolvenční.

ŽELEZNÁ VRATA ZVEDLA DUNAJ O VÍC NEŽ 30 METRŮ

V České republice je z vodních děl v Rumunsku nejvíce známá vodní elektrárna Železná vrata. Přehrada byla vybudována v letech 1964 až 1972 a vodní nádrž je využívána hlavně k plavbě typu řeka-moře. Ná-

drž je vysoká 63 metrů a dlouhá 1200 metrů. Elektrárna má kapacitu 2100 MW a po dokončení zvedla hladinu Dunaje o 33 metrů.

Období posledních 25 let lze z pohledu vodních elektráren označit jako období stagnace, a dokonce poklesu. V současné době je vodní potenciál v Rumunsku s výrobou elektřiny 6300 MW využíván pouze z 54 procent. Funkčních velkých vodních elektráren je celkem 124 (nad čtyři MW) a v provozu je také dalších 223 vodních mikroelektráren. Zbývajících 46 procent vodního potenciálu s instalovaným výkonem čtyři tisíce MW zůstává však prozatím nevyužito. Prostřednictvím SC Hidroelectrica SA probíhá mimo jiné privatizace 217 malých vodních elektráren.

BIOMASA JE ZATÍM NA OKRAJI

V Rumunsku existuje jen něco málo přes 70 kilometrů čtverečních rašelinišť s prokazatelným množstvím rašeliny zhruba o hmotnosti 25 milionů tun. Z toho něco víc než polovina tohoto množství je považována za hospodářsky využitelnou. Rašeliny pro energetické účely bylo využito v posledních letech jen několik tisíc tun.

Mezi nejperspektivnější obnovitelné zdroje v Rumunsku patří,

jak bylo uvedeno, vodní a větrná energie. Využití ostatních zdrojů, jako je biomasa nebo fotovoltaika, je zatím marginální. Nicméně nejvíce projektů se realizovalo právě v oblasti větrné energie, neboť Rumunsko má velmi dobré podmínky zvláště v přímořské části. Fotovoltaika se díky zdejším příznivým klimatickým podmínkám také dobře rozvinula.

Rumunsko ve svých plánech nicméně počítá i s geotermální energií či s biomasou. Státní společnost Electrica ve spolupráci s rakouskou firmou Warmebetriebe hodlá investovat 400 milionů eur do výstavby několika elektráren na biomasu o celkovém plánovaném instalovaném výkonu 200 MW. Pozornost

PROBÍHÁ MIMO JINÉ PRIVATIZACE 217 MALÝCH VODNÍCH ELEKTRÁREN.

investorů však dosud přitahovaly v Rumunsku nejvíce větrné elektrárny. Zvláště oblast Dobrudža v jihovýchodním Rumunsku má v tomto směru nejpríhodnější podmínky, a proto většina investic směřovala právě tam.

JAK FUNGUJE SYSTÉM ZELENYCH CERTIFIKÁTŮ?

Podpora elektřiny z obnovitelných zdrojů je postavena na kombinaci dvou komponentů. Na takzvaném systému zelených certifikátů a systému povinného výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie. Pro každý rok regulátor trhu s elektřinou (ANRE) určuje, kteří výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů energie mají nárok za elektřinu dodanou do sítě obdržet příslušný počet zelených certifikátů. Ty posléze mohou prodat na zvláštním trhu pro zelené certifikáty a mohou tak získat určitý bonus k ceně elektřiny, kterou vyrobili a prodali standardním způsobem, jako ostatní výrobci elektřiny. Systém povinného výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve výši takzvané mandatorní kvóty funguje tak, že pro každý rok regulátor trhu ANRE stanoví pevnou kvótu (podíl) elektřiny z obnovi-

telných zdrojů, kterou jsou posléze dodavatelé elektřiny (distributoři) povinni nakoupit.

Aby dodavatelé splnili svou povinnost, musejí si obstarat takové množství zelených certifikátů, které odpovídá roční kvótě stanovené regulátorem trhu s elektřinou. Pokud tuto povinnost nesplní, jsou za to pokutováni. Cena zelených certifikátů se pohybuje v rozmezí stanoveném rozhodnutím vlády s tím, že minimální cena má chránit výrobce a maximální cena spotřebitele. Minimální hodnota certifikátu je pro letošní rok stanovena na 29 eur a maximální na 59 eur. Cena v rumunské měně se vypočítává podle směnného kurzu stanoveného Rumunskou národní bankou jako průměrný směnný kurz za měsíc prosinec předchozího roku. Mezi druhy energie, které kvalifikují výrobce elektřiny k účasti a profitování ze systému zelených certifikátů, se v Rumunsku řadí větrná energie, solární energie, vodní energie (elektrárny o instalovaném výkonu maximálně 10 MW), geotermální energie, biomasa, bioplyn a odpadní plyn.

Obnovitelná energie byla poznamenána investičním bohem v roce 2010, respektive větrnou energií, která kompletně změnila strukturu rumunského energetického trhu. V období 2010 až 2013 přišel díky rozhodnutí rumunské vlády o zavedení zelených certifikátů dynamický růst investic do obnovitelných zdrojů energetiky. V roce 2013 tak bylo na území Rumunska realizováno 384 větrných turbín. Díky investicím za zhruba šest miliard eur, především zahraničních, a díky štedrému systému podpory se v Rumunsku postavilo celkem 1500 větrných turbín a hektary země byly zaplněny slunečními kolektory. Koncem loňského roku činil podíl obnovitelné energie už 12,5 procenta.

V červenci 2013 však rumunská vláda pod tlakem velkých odběratelů energie změnila pravidla, což zapříčinilo určité zablokování rozvoje trhu. V současnosti probíhají intenzivní jednání k uspořádání nových vztahů. ■

TEXT: MILAN PEPRNÍK
OBCHODNÍ RADA
VELVYSLANECTVÍ ČR
V BUKUREŠTI
FOTO: PROFIMEDIA

DŮVĚRA JE TU POŘÁD VÍC NEŽ PÍSEM NÁ SMLOUVA

DOBŘE PŘIPRAVENÉ PRŮMYSLOVÉ ZÓNY, NÍZKÉ DANĚ, SLUŠNĚ JAZYKOVĚ VYBAVENÁ MLADÁ GENERACE NEBO ČESKÁ MENŠINA ŽIJÍCÍ V BANÁTU. TO PATŘÍ K PLUSŮM RUMUNSKÉHO TRHU. ZRYCHLILLO SE TAKÉ TEMPO STAVBY SILNIC, PODOTÝKÁ VEDOUCÍ KANCELÁŘE CZECHTRADE V BUKUREŠTI MICHAL HOLUB.

Jak byste popsal mentalitu Rumunů?

Myslím, že na tuto otázku vám dá každý jinou odpověď, a to podle osobní životní zkušenosti, kterou zde měl možnost prožít. Přesto lze říci, že Rumuni jsou národnostně pestrý a vztahově temperamentní národ, ovlivněný historickým i moderním vývojem. To se v běžném životě může projevit tím, že pokud věci fungují, pak se nemáte čeho v běžné komunikaci obávat. Překvapí vás otevřenost všech generací i jazyková připravenost mladších ročníků.

A pokud něco fungovat přestane?

Když třeba vznikne dopravní zácpa, tak zapomeňte na pravidlo řazení podle zipu nebo na trpělivost rumunských řidičů. Když na kolo nu ještě zaprší, pak se připravte na hotové peklo, které si ale působí samotní zdejší řidiči, kteří nejsou ani dnes zvyklí na improvizaci a domýšlení takových maličkostí, jakými jsou rychlá reakce a rozjezd poté, co se rozsvítí na semaforu zelená.

Jak se tyto povahové rysy projevují při obchodním jednání?

V obchodním styku budete nad věcí, pokud se váš rumunský protějšek omluví a odskočí si z jednání vyřídít jiný „důležitý“ telefonický hovor. Tady to prostě není proti protokolu a vypínat si mobil před jednáním opravdu nemusíte. Na druhé straně stačí pro jednání být dobře připraven, mít jasnou exportní strategii a cenovou politiku a chovat se vůči rumunskému obchodnímu partnerovi s respektem a částečně

defenzivně. Tím můžete vytvořit předmostí pro přeskočení jiskry pro budoucí obchodní spolupráci. Rumunští obchodníci jsou v tomto ohledu profesionálové, kteří stavějí na své zkušenosti ze zahraničních praxí nebo na tom, že budovali své firmy z ničeho v mnohem těžších revolučních podmínkách, než které si náš podnikatel umí představit.

V některých oblastech Balkánu je důležitější podání ruky než smlouva na papíře. Jak je tomu v Rumunsku?

Ano, i zde nadále platí víc slovo a osobní důvěra mezi obchodními partnery. Nabubřelé smlouvy bude český exportér potřebovat spíš kvůli bankám a pojišťovně než pro reálnou potřebu ochrany svého exportního záměru.

NADANÍ LIDÉ Z BANÁTU JSOU UŽ VĚTŠINOU ROZEBRÁNÍ

Lze využít početnou českojazyčnou menšinu v Banátu?

Z každodenního styku s českými vývozci mohou potvrdit, že lze kvalitní spolupracovníky z této příhraniční

PRŮMYSLOVÉ ZÓNY. Pro investory jsou velmi dobře připraveny například u měst Brašov, Sibiu, Kluž nebo Iasi, říká Michal Holub.

setkal – vedle dobrých zkušeností – také se zklamáním firem, kdy prvotní nadšení ze spolupráce skončilo pasivitou obchodního zástupce z Banátu a nutností české firmy najít si jiného, anglicky hovořícího partnera nebo začít obchod od začátku, tentokrát formou B2B. Proto bych tuto možnost spolupráce nevyučoval, ale také nepřeceňoval.

Jeden český vývozce letos uspěl s dodávkami pro tramvaje v Temešváru...

Dodávku dveřních systémů v rámci modernizace tramvají ve městě Temešvár zajišťuje společnost Pars Komponenty ze Studénky. Klient CzechTrade na základě pozitivních výsledků zkoušek dvou prototypů tramvají získal kontrakt na postupnou modernizaci dosluhujících tramvajových vozidel. Z toho letos se mělo jednat o subdodávky dveřních systémů ve spolupráci s místními

kteří by splňovali předpoklady jako flexibilita, ochota přestěhovat se krátkodobě nebo natrvalo do jiného města a znalost českého jazyka na vysoké úrovni slovem i písmem, takových je dlouhodobě k dispozici jako šafránu.

Ty, kteří profesní požadavky splňují, lze reálně najmout?

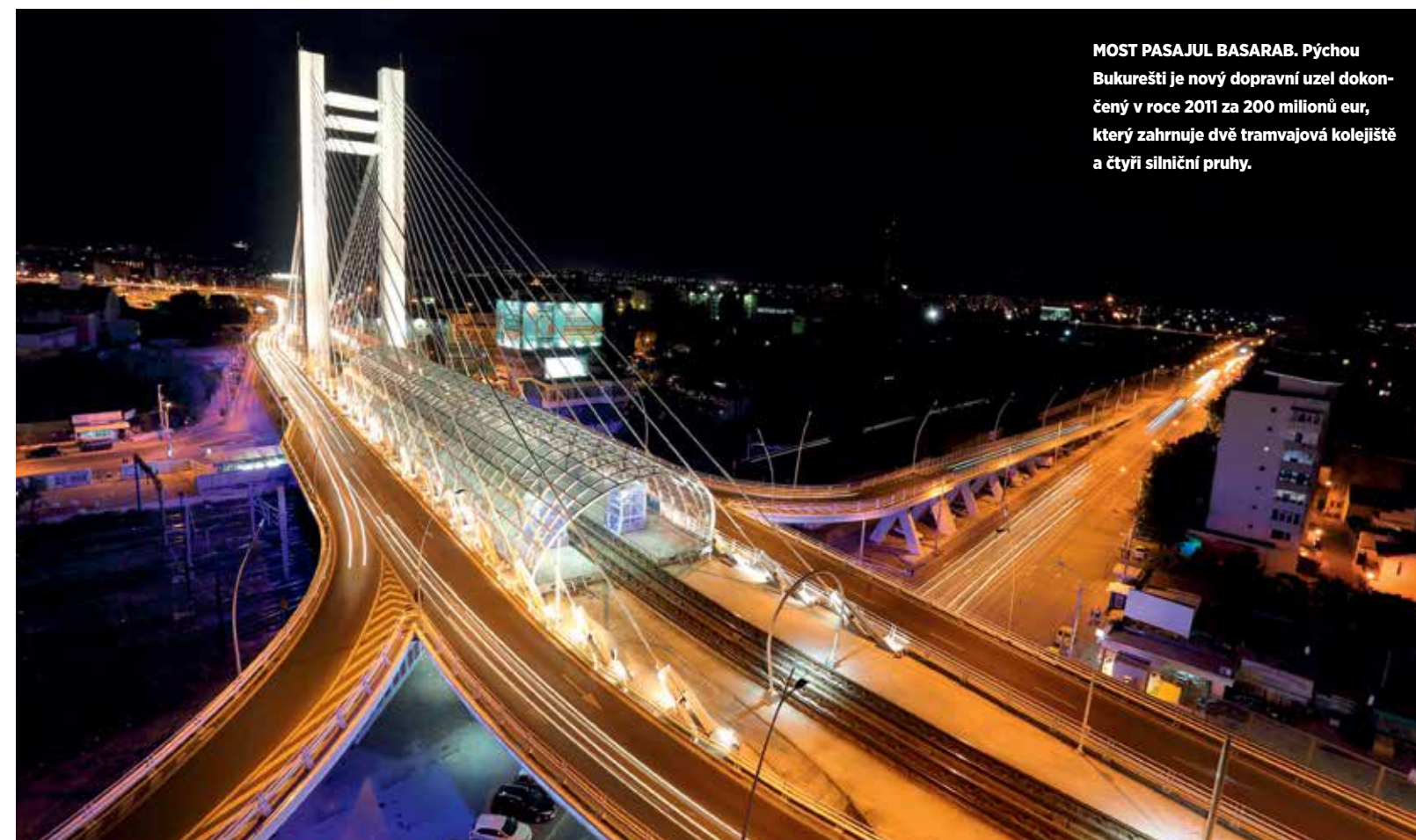
Češi z Banátu, kteří pro zastupování zahraničních firem disponují zkušeností

BUĎTE NAD VĚCÍ, POKUD SE VÁŠ RUMUNSKÝ PROTĚJŠEK OMLUVÍ A ODSKOČÍ SI Z JEDNÁNÍ VYŘÍDIT „DŮLEŽITÝ“ TELEFONICKÝ HOVOR.

ní podhorské oblasti pro spolupráci přinejmenším oslovit a ověřit si, zda jsou pro tu či onu aktivitu připraveni. K nedostatkům ale patří fakt, že mladých a relativně odborně nebo obchodně schopných lidí z Banátu,

do západní a střední Evropy, nebo si je české společnosti už rozebraly. Velmi dobře si je platí, protože takoví pracovníci mají samozřejmě cenu zlata. Jak v české, tak ve slovenské komunitě jsem se ale v minulosti

výrobci dopravní techniky. Je potřeba podotknout, že se nejednalo o jednorázový úspěch. Dodávka dveřních systémů je výsledkem intenzivní práce zástupců české firmy, bezmála dvou roků příprav a jednání.

MOST PASAJUL BASARAB. Pýchou Bukurešti je nový dopravní uzel dokončený v roce 2011 za 200 milionů eur, který zahrnuje dvě tramvajová kolejiště a čtyři silniční pruhy.

Rýsují se další možnosti pro české firmy působící v dopravě?

Společnost Pars Komponenty je na rumunském trhu nadále přítomna, což dokazuje její účast na malé „minimisi“ organizované agenturou CzechTrade letos v květnu v městě Oradea. Tento nový nástroj na podporu exportérů pomohl firmě i dalším účastníkům z řad českých výrobců dopravní techniky rozšířit jejich obchodní pozici a představit jejich výrobky a služby prakticky před všemi vrcholnými představiteli rumunských dopravních podniků.

Můžete zmínit reference ve zdravotnictví?

Jedním ze zajímavých výrobků, které se nám podařilo ve spolupráci s klientem agentury CzechTrade v letošním roce prosadit, jsou speciální zdravotnické prostředky – pletené cévní protézy (jako například kýlní sítky) od společnosti VUP Medical. Na tomto obchodním příkladu mne zaujala rychlá odezva a zájem námi vytvářených a oslovených rumunských obchodně-servisních společností, které se zabývají dovozem a distribucí zdravotnických prostředků. Myslím, že jedním

z předpokladů úspěchu byla flexibilita i odbornost zástupců české firmy.

Vidíte v Rumunsku i po vstupu do EU nějakou přetrvávající obchodní bariéru?

Mezi bolítky, kterými se bohužel i po mnoha letech od vstupu země na jednotný trh EU setkávají čeští výrobci, patří i nadále pomalá synchronizace v oblasti certifikace výrobků pro vybrané výrobky a služby. To v praxi znamená, že pokud má výrobek certifikaci pro český trh, ještě to neznámá, že nebude potřebovat navazující notifikace pro Rumunsko.

Kterých oborů se problém týká?

Jako příklad lze uvést potravinářský průmysl a doplňky stravy. Ty se pohybují na pomyslné hranici potřebné notifikace napříč rezorty zdravotnictví a zemědělství. S tím souvisí povinnost každé firmy ověřit si před zahájením obchodování na rumunském trhu požadavky místní legislativy a více či méně provést požadovanou certifikaci pro daný výrobek, obal i pro transport přes hranice. Je to ostatně i jeden z důvodů, proč se české společnosti ještě i v posledních letech v některých případech

setkaly s certifikací jako nástrojem konkurenčního boje o zakázku. Tlak na transparentnost výběrových řízení rok od roku roste, přesto se musejí mít v tomto ohledu české společnosti na pozoru. Je dobré, aby si buď samy, nebo ve spolupráci s rumunským obchodním partnerem veškeré podmínky legalizace prodeje svých výrobků v Rumunsku dopředu ověřily.

INVESTORY NALÁKALY NÍZKÉ DANĚ

V čem rumunská vláda obchodní atmosféru země zlepšuje?

Rumunsko je importně otevřená ekonomika a vláda i úřady se v posledních letech opravdu snaží vzájemnou obchodní výměnu podpořit a pokud možno nestěžovat zahraničním investorům i dodávatelům život. Jedním z konkrétních důkazů jsou opravdu dobře připravené průmyslové zóny ve vybraných strategických městech, jakými jsou Temešvár, Brašov, Sibiu, Kluž, Pitesti nebo Iasi. Příkladem je také aktuální snaha vlády opravdu snížit daňovou zátěž jak pro podnikatele, tak pro spotřebitele. Snížení DPH i dalších daní je vždy dobrým krokem vpřed

a motivací pro zahraniční firmy pro případné založení vlastní obchodní pobočky nebo pro rozšíření exportu.

V některých regionech Rumunska býval problém se silnicemi. Zlepšuje se to?

Po mnoha korupčních skandálech v minulosti se nyní reálně zrychlilo tempo výstavby silniční sítě na dopravní tepně z Maďarska na Srbsko a směrem do Bukurešti. Tím myslím především silniční obchvaty měst Sibiu, Deva, Craiova, Pitesti i silnice I. třídy, které aktuálně spolu s novými dálničními úseky na severozápadě země zkrátily dobu cestování z hraniční zóny do hlavního města z původních deseti na pouhých osm hodin. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: CZECHTRADE, PROFIMEDIA

KONTAKT DO RUMUNSKA

Zahraniční kancelář agentury CzechTrade v Bukurešti nabízí podporu v oblasti B2B jak společností, které do Rumunska teprve hodlají vstoupit, tak i těm, které už na rumunském trhu působí. Kontaktní údaje na kancelář a další informace můžete nalézt na webové adrese www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/evropa/rumunsko. ■

OBCHODNÍ DESATERO PRO RUMUNSKO

1. PŘIJEĎTE REPREZENTATIVNÍM VOZEM

U rumunských partnerů je důležitý vnější vzhled: čím lépe budete oblečeni a čím větší auto budete mít, tím lepší dojem uděláte. Rumuni se dívají na značku vozu, a podle toho soudí, jak jste úspěšní v podnikání. Na oblečení dbají hodně nejen rumunské dámy, ale i panové.

2. SCHŮZKU SI DVAKRÁT OVĚŘTE

Komunikace faxem nebo e-mailem většinou moc nefunguje. Důležité je zavolat a domluvit si osobní schůzku. Tu si ověřujte ještě dvakrát: tři dny předem a v den jednání.

3. ZAČNĚTE NEFORMÁLNĚ

Na začátek jednání zkuste pár lámaných slov nebo vět v rumunštině, to pozitivně naladí partnery. Odvolejte se na tradičně dobré česko-rumunské

vztahy. Vyjádřete obdiv k dějinám Rumunska.

4. POUŽÍVEJTE SUPERLATIVY

Pokud máte možnost dělat prezentaci, v souvislosti se svým výrobkem nebo službou použijte hodně spojení „nejlepší v Evropě“, „jedinečný na světě“, „první v Rumunsku“, největší, nejhezčí a podobně. Připravte si poutavou prezentaci: málo čísel, hodně obrázků.

5. PŘIPRAVE SE NA DLOUHÉ VYJEDNÁVÁNÍ

Rumuni jsou zvědaví, otevření, rádi se předvádějí, používají angličtinu. Hodně rádi mluví. Připravte se tedy na dlouhé a široce rozvětvené věty. Soustřeďte se na hlavní myšlenku, kterou se kdysi začínalo.

6. CENU ZPOČÁTKU NADSAĎTE

Tomu, že Rumuni rádi mluví, musí odpovídat taktika jed-

nání. Aby bylo o čem dlouho hovořit, musíte s cenou začít vysoko, nejlépe ji nadsadit o 100 procent. Postupně se dostanete na svou plánovanou cenu.

7. BERTE TVRZENÍ S REZERVOU

Některá tvrzení mají v Rumunsku jinou váhu: když Rumun řekne, že má, myslí tím, že bude mít. Když řekne, že bude mít, myslím tím, že by chtěl mít. „Ano“ ve skutečnosti znamená „možná“. Ne vždy můžete počítat s dlouhodobou spoluprací. Země se mění a vyvíjí.

8. VYHNĚTE SE NEVHODNÝM TÉMATŮM

Rumuni jsou přátelští, přejdou ihned na oslovení křestním jménem, usmívají se. Pracovní schůzky často končí pozváním na oběd nebo večeri. Alkoholu se pije málo, kouří se hodně. Mezi vhodná konverzační témata patří sport, Rumunsko v meziválečném období, Rumuni ve světě,

slavní Rumuni, rumunské vynálezy, Bukurešť 19. století, Drákula, menšiny Čechů a Slováků. Citlivá, ale také možná témata jsou komunistická diktatura, Ceausescu. Mezi nevhodné náměty hovoru patří maďarská a romská menšina.

9. OVĚŘTE SI DOHODU

Po dohodě je potřebné se často připomínat a ujišťovat se o ní. Může se stát, že si Rumuni dohodu vyloží jinak než vy. Smlouva je považována za rámec spolupráce, partneři můžou přijít s požadavkem na úpravy.

10. NEZAPOMEŇTE NA DÁREK

V rumunském státním prostředí musíte bohužel být připraveni na korupci. V soukromé sféře již není tak běžná, i když pozvání na oběd s malým dárkem udělá obchodnímu partnerovi radost. Mezi vhodné dárky patří becherovka nebo české sklo. ■

ZDROJ: AGENTURA CZECHTRADE
FOTO: PROFIMEDIA

VELKÝ ÚSPĚCH NEMUSÍ BÝT VÝSADOU JEN TĚCH NEJVĚTŠÍCH

Agentura CzechTrade pomáhá při vstupu na zahraniční trhy nejen velkým českým exportérům, ale její služby v oblasti exportu jsou snadno dostupné také *malým a středním firmám*, aby i ony mohly v cizině uspět.

- Poradenské a informační služby
- Individuální služby
- Obchodní příležitosti
- Exportní vzdělávání

BULHARSKU POMOHLI TURISTÉ I EVROPSKÉ FONDY

STÁT NA POBŘEŽÍ ČERNÉHO MOŘE JE ZATÍM NEJCHUDŠÍ ZEMÍ EU, LETOS ALE PATŘÍ K NEJRYCHLEJI ROSTOUCÍM TRHŮM UNIE. EKONOMIKU POPOHÁNĚJÍ HLAVNĚ PENÍZE Z EVROPSKÝCH FONDŮ A CESTOVNÍ RUCH, KDY STÁLE VÍC TURISTŮ UPŘEDNOSTŇUJE STABILNÍ BULHARSKO PŘED MĚNĚ BEZPEČNÝMI CÍLI.

Bulharsko je nejchudší zemí Evropské unie. Tento fakt v sobě zároveň (za podmínky dobrého vládnutí a kvalitních zákonů) skrývá významný potenciál dalšího rozvoje. Problémem je ale nastavení příslušných ekonomických politik a celého mechanismu fungování státní administrativy, legislativy, vymahatelnosti práva a dalších nezbytných

předpokladů tak, aby byl potenciál optimálně a dlouhodobě využit.

Výraznou roli přitom v případě země, jako je Bulharsko, sehrává financování z fondů Evropské unie a její kohezní politika. Bulharské hospodářství v posledních letech vykazuje stabilitu makroekonomických údajů. Růst HDP loni dosáhl

NEJEN K MOŘI. Více turistů míří v poslední době i za lyžováním do bulharských zimních středisek, jako je populární Bansko v pohoří Pirin.

úrovně 3,6 procenta, což je nejvíce za poslední roky. Letos by růst měl dosáhnout zhruba tří procent. Bulharská měna je dlouhodobě pevně vázána na euro, což s sebou zároveň nese nutnost dodržování nízké úrovně rozpočtových deficitů.

To se zemi daří a letos se dokonce pravděpodobně dočká rozpočtového přebytku, bude to do ale značné míry způsobeno nedodržením plánovaných (hlavně investičních) výdajů, což další růst produkční kapacity i HDP rozhodně nepodpoří.

Bulharská republika	
Počet obyvatel:	7,4 milionu
Rozloha:	111 tisíc km ²
Hlavní město:	Sofie
Měna:	lev (1 BGN je asi 14 Kč)
Růst HDP (2015):	3,6%
Více informací:	www.businessinfo.cz/bulharsko

DÍKY BEZPEČNOSTI MÁ BULHARSKO REKORDNÍ NÁVŠTĚVU TURISTŮ

Ke zvýšení rozpočtových příjmů letos výrazně napomohla i dobrá turistická sezona. Změna preferencí turistů v mnoha zemích Evropy vzhledem ke zhoršené bezpečnostní situaci v některých destinacích nakonec přinesla Bulharsku nejvyšší počet turistů v historii. Výrazně se na tom podíleli i turisté z České republiky, která stabilně patří mezi pět zemí s největším počtem návštěvníků Bulharska v rámci letní sezony na mořském pobřeží, stabilní je ale i zájem českých turistů o bulharské hory.

Cestovní ruch se více než deseti procenty podílí na výkonu bulharské ekonomiky. Slibná budoucnost tohoto odvětví, které ale vyžaduje nezbytné investice do infrastruktury v mnoha oblastech a střediscích zejména ve vnitrozemí, otevírá příležitosti i jiným oborům včetně stavebnictví a produkce stavebních materiálů a technologií, v nichž se mohou úspěšně uplatnit české firmy.

MĚNA LEV JE PEVNĚ VÁZÁNA NA EURO

Na období let 2014 až 2020 má být do Bulharska alokováno až devět miliard eur z fondů Evropské unie. Peníze se mají přednostně investovat ve strategických odvětvích, především v infrastruktuře, vědě, vzdělávání, inovacích a v rozvoji znalostní ekonomiky. I když tento objem prostředků byl zemi přidělen předtím, než se objevil problém

brexitu se všemi jeho doprovodnými dopady včetně ohrožení celkových rozpočtových zdrojů EU, přesto zela jednoznačně platí, že tyto peníze budou mít pro další rozvoj země zásadní význam.

V delším časovém horizontu je však třeba vnímat bulharskou ekonomiku také z pohledu rizikových stránek. Růst ekonomiky stále více závisí na výdajích státu a vnějších faktorech, jako je globální ekonomická konjunktura, zejména v Evropské unii. Významně ho ovlivňuje rovněž vývoj kurzu eura vůči dolaru (při pevné vazbě místní měny na euro) a svou roli sehrávají nízké ceny ropy.

V potaz musíme brát také skutečnost, že hospodářského růstu Bulharsko v předešlých dvou letech z velké části dosáhlo intenzivním čerpáním evropských fondů ze závěru programového období 2007 až 2013. Loni se čerpání meziročně zvýšilo o jednu miliardu eur a evropské prostředky představovaly v rámci veřejných výdajů u příslušných projektů čtyřnásobek podílu bulharského státního rozpočtu (tedy 20 procent proti 80 procentům). Přitom ještě v roce 2011 byl podíl státního rozpočtu ve stejném pohledu vyšší než příspěvek fondů

souvisí se zlepšením situace na trhu práce, i ve výrazném zvyšování mezd a sociálních plateb v posledních letech.

Dlouhodobým rizikem pro ekonomiku je nedostatek zahraničních investic. Setrvalým problémem, ztěžujícím podnikání v zemi, je také velká korupce a špatně fungující soudní systém. Oba tyto faktory odrazují investory již dlouhodobě a k uspokojující nápravě zatím nedochází. Proto zůstává v platnosti mechanismus aplikovaný Evropskou komisí při vstupu Bulharska do unie v roce 2007. Jde o CVM (Cooperation and Verification Mechanism), který dohlíží na nezbytné reformy zejména v oblastech justice a vnitra.

POPULACE KLESÁ Z DESETI MILIONŮ NA SEDM

Podobně jako v Česku začíná být i v Bulharsku výrazně pocítován nedostatek pracovní síly. I když je zde nezaměstnanost o několik procentních bodů vyšší než v České republice, začíná zaměstnávání narážet na limity zejména v oblasti kvalifikace a vzdělání potenciálních nových zaměstnanců (domácích vlastníků, a o to více případných podniků vybudovaných zahranič-

a hrozí konání předčasných parlamentních voleb na jaře 2017.

ČESKÁ TRANSFORMACE JE PRO BULHARSKO VZOREM

Česká republika je pro Bulharsko přitažlivá jak z pohledu úspěšných demokratických společenských změn po roce 1989, tak i s ohledem na vývoj ekonomiky a dosaženou životní úroveň obyvatel. Průměrná mzda v ČR se blíží 27 500 korun, v Bulharsku je v přepočtu zhruba poloviční. Ještě větší rozdíl je v oblasti vyplácených důchodů, které jsou v Bulharsku nesrovnatelně nižší (V ČR je průměr zhruba 11 400 korun, v Bulharsku v přepočtu méně než pět tisíc korun).

Tyto rozdíly jsou dány mimo jiné odlišným přístupem k daňovému systému. Sazby v Bulharsku jsou u daní z příjmů obyvatelstva i z příjmu korporací sjednoceny na úrovni 10 procent a jsou „ploché“, tedy stejné pro všechny příjmové skupiny. To ale logicky vede k vytváření citelně nižších rozpočtových zdrojů, jichž se pak nedostává právě i pro vyšší růst důchodů. Pro srovnání stačí uvést vyšší rozpočtových příjmů v Bulharsku. Na letošní rok předepsané rozpočtové příjmy jsou zhruba 33 miliard leva, což v prostém kurzo-

VELKOU ČÁST ÚBYTKU OBYVATEL V POSLEDNÍCH 10 LETECH OD VSTUPU ZEMĚ DO EU PŘEDSTAVUJE EMIGRACE DO VYSPĚLÝCH ZÁPADNÍCH ZEMÍ.

EU. Současný poměr naznačuje, že vlastní státní výdaje bulharské vlády tvoří u příslušných projektů pouze nezbytné minimum, stanovené pravidly čerpání fondů EU. Pro bulharskou ekonomiku tedy bude důležité, aby dokázala využít evropské financování pro pozdější zdravý růst převážně z vlastních zdrojů.

V tomto smyslu se zdá být pozitivním letošní vývoj, kdy při sníženém přílivu prostředků z EU (náběh nového finančního období) podává bulharská ekonomika nad očekávání dobrý výkon. Ve třetím čtvrtletí 2016 dokonce měla po Rumunsku druhý nejvyšší růst v rámci zemí EU. Ekonomové vidí příčinu zejména ve zvýšené vnitřní spotřebě, která

ními investory). V neposlední řadě se na trhu práce odráží negativní demografický vývoj. V roce 1989 dosahoval počet obyvatel Bulharska téměř 10 milionů, přičemž dnes se blíží (seshora) k sedmi milionům. Velkou část úbytku v posledních 10 letech od vstupu země do EU představuje emigrace do vyspělých západních zemí, která se často týká i kvalifikovaných a mladých lidí.

Na výkonu bulharské ekonomiky se negativně podepisují i období politické nestability. Naposled tomu tak bylo v letech 2013 až 2014, kdy země zažila dvoje předčasné parlamentní volby. Nyní se situace politické nestability na určitou dobu zopakuje. Vláda podala demisi

vém přepočtu činí asi 460 miliard korun. Proti tomu rozpočet ČR byl 1181 miliard korun.

Případná změna bulharského daňového systému zatím ale není na programu. Prosazovat ji v současnosti opět začali levicoví socialisté, nemají ale zatím na to dostatečnou sílu. Případné zavedení progresivního zdanění je zde obecně pocítováno jako levicové opatření, které by odrazovalo zahraniční investory. Dosud vládnoucí strana GERB Bojka Borisova jej v žádném případě nepodpoří. ■

DOTACE PŮJDOU NAPŘÍČ EKONOMIKOU

DÁLNIČE, VODNÍ ČISTIČKY, KANALIZACE, PROTIPOVODŇOVÉ ZÁBRANY, STAVBY FAREM, REKVALIFIKACE ZAMĚSTNANCŮ. NA TO A NA MNOŽSTVÍ DALŠÍCH PROJEKTŮ MÁ DO ROKU 2020 JÍT V BULHARSKU AŽ DEVĚT MILIARD EUR Z EVROPSKÝCH FONDŮ. ČEŠTÍ PODNIKATELÉ MOHOU NAVÁZAT NA DŘÍVĚJŠÍ ROZSÁHLÉ OBCHODY V ENERGETICE NEBO STROJÍRENSTVÍ.

České zboží a výrobky mají v Bulharsku dobrý odbyt. Dokazuje to poměrně velký objem vzájemného obchodu, který loni přesáhl hranici jedné miliardy eur. Český vývoz přitom stále ještě výrazně převyšuje dovozy z Bulharska. Aktuálně se ale růst českého vývozu zastavil, respektive letos dochází v meziročním srovnání až k jeho poklesu. Zato dovoz z Bulharska roste tempem kolem 15 procent. Český vývoz (asi 700 milionů eur ročně) je velmi rovnoměrně rozložen na velké množství položek, i když dlouhodobě převažují strojírenské výrobky, a zejména dopravní prostředky.

Bulharsko bylo dříve pro české firmy i významnou investiční destinací, v současnosti to platí už nepoměrně méně. Jednu z prvních významnějších investic realizovala ještě v polovině devadesátých let minulého století firma Korado, která dosud úspěšně vyrábí v Bulharsku ploché radiátory. Největší investice směřovaly do oblastí energetiky. V roce 2005 český ČEZ privatizoval zhruba třetinu rozvodné a distribuční elektrické sítě včetně hlavního města Sofie. Firma Energo-Pro, která již před více než deseti lety privatizovala významné kapacity vodních elektráren, zakoupila v roce 2012 od německé firmy E.ON další třetinu elektrické distribuční sítě. Poslední třetina je ve vlastnictví rakouské EVN.

KUDY POPUTUJE PLYN

I když bulharské prostředí často není přívětivé vůči zahranič-

nímu kapitálu, existují zde v tomto směru i nadále dobré možnosti pro české firmy. V sektoru energetiky se do roku 2020 očekávají investice ve výši 950 milionů eur do obnovy elektráren a ekologických projektů. Politická reprezentace země se snaží využít strategické polohy Bulharska k budování tranzitních tras plynovodů přes jeho území. Projekt South Stream byl sice pravděpodobně s konečnou platností přesunut do Turecka, ve hře je však nadále několik variant využití

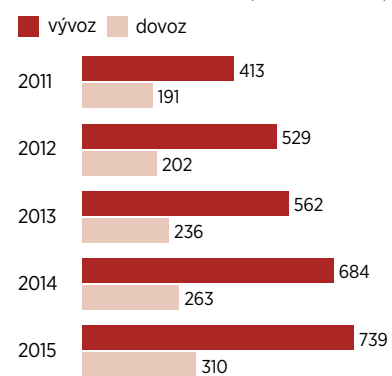
bulharského území pro propojení plynové sítě z jihovýchodního směru do Evropy (a obráceně). Postupně dojde k vykrytí řešení a bude moci být zahájena výstavba. Určitý problém je v tom, že některé varianty plynovodů a souvisejících technologických zařízení atraktivní pro Bulharsko a v posledních letech prosazované premiérem Borisovem by zřejmě nebyly dostatečně využity. Zatím chybí odpovídající poptávka po přepravě zemního plynu těmito směry.

REKONSTRUKCE. Do obnovy bulharských elektráren a ekologických projektů v energetice má být do roku 2020 investováno 950 milionů eur.

DOKONČUJÍ SE DÁLNIČE K ŘECKU A TURECKU

Země se nezbytně potřebuje soustředit na výstavbu a rekonstrukci stávající železniční a silniční infrastruktury. Za vlády Bojka Borisova

Obchod ČR s Bulharskem (v milionech eur)

Zdroj: ČSÚ

od roku 2009 se výrazně urychlila výstavba dálniční sítě v zemi. Byla dokončena spojení Sofie-Burgas a Sofie – hranice s Tureckem. Dokončuje se také spojení Sofie – hranice s Řeckem. Zůstává však výrazný problém s financováním údržby dálniční sítě i výstavby a údržby zbylé silniční sítě. V současné době se v zemi řeší vytvoření systému elektronického mýtného, který by měl přinést výrazné zvýšení příjmů do státní pokladny, zejména z nákladní dopravy. Nynější systém je postaven na ročních silničních známkách.

Vedle využití financování z fondů EU v oblasti dopravních projektů se stát snaží hledat i jiné formy, například partnerství veřejného a soukromého sektoru.

V oboru vodního hospodářství se do roku 2025 počítá s investicemi ve výši šesti miliard eur, z nichž necelá třetina má pocházet z prostředků EU. Částka 1,2 miliardy eur byla přidělena na rekonstrukci a výstavbu vodních děl. Externí financování bude poskytnuto zejména z Operačního programu Životní prostředí na období 2014 až 2020. Konkrétně se bude jednat o výstavbu vodovodní a kanalizační infrastruktury, zařízení pro zpracování kalů, protipovodňová opatření a ochranu, zlepšení kvality pitné vody a sanaci stávajících a výstavbu nových přehrad. Na projekty v oblasti nakládání s odpady u domácností je vyčleněno 290 milionů eur z finančních prostředků EU. Další 60 milionů eur směřuje na zlepšení kvality ovzduší. České firmy mohou najít příležitosti při výstavbě regionálních skládek, v systému recyklace a v oblasti nakládání s nebezpečnými odpady.

Možnosti pro české firmy skýtá dynamicky se rozvíjející odvětví automobilového průmyslu (kompo-

nenty) a elektroniky. Příležitosti se nabízejí i ve spolupráci TT (technology transfer), spolupráci ve vědě a výzkumu a v technologiích. Bulharsko je zemí s vysokým podílem outsourcingových ekonomických aktivit na celkové výkonnosti ekonomiky.

POLOVINU PLOCHY BULHARSKA TVOŘÍ ZEMĚDĚLSKÁ PŮDA

Jedním z hlavních odvětví bulharského hospodářství je zemědělství. Zhruba polovinu území tvoří obhospodařovaná zemědělská půda. Pro podporu malých farem, zvýšení konkurenceschopnosti a řešení problematiky životního prostředí posílením ekologické produkce se počítá s 2,9 miliardy eur z fondů EU v rámci Operačního programu Rozvoje venkova. České firmy mají co nabídnout především v oblasti zemědělských strojů a zařízení, znalostí a know-how, biozemědělství, inovativních technologií pro udržitelný rozvoj v zemědělství a lesnictví, agroturistiky, chovu dobytka, zelinářství a ekologických produktů.

Bulharsko by mělo obdržet také 700 milionů eur na léta 2014 až 2020 v rámci Operačního programu

Věda a vzdělávání pro inteligentní růst a zhruba jednu miliardu eur z Programu rozvoje lidských zdrojů. Prostředky budou přednostně směřovat na inovativní metody výuky, zvyšování kvality odborného a celoživotního vzdělávání, programy pro edukaci a sociální začleňování znevýhodněných osob a uprchlíků, vzdělávací software a odbornou přípravu, firemní školení, odbornou kvalifikaci, jazykovou přípravu, prioritně pro zvládnutí anglického technického a právního jazyka pro obchod a finance, celoživotní vzdělávání, speciální vzdělávací potřeby, produkty a služby.

V oblasti ICT se mohou uplatnit čeští dodavatelé počítačů, serverů a hardwarových technologií, telekomunikačních zařízení a softwaru pro kybernetickou bezpečnost a „e-health“. Roční rozpočet Bulharska na zdravotní péči představuje 1,7 miliardy eur, z toho přibližně 1,2 miliardy pochází z prostředků EU. Země nabízí zajímavé příležitosti v modernizaci vybavení veřejných i soukromých nemocnic. ■

TEXT: JAROSLAV KAMAS
ZÁSTUPCE VELVYSLANCE
ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V SOFII
FOTO: PROFIMEDIA

VÝHODY A NEVÝHODY BYZNYSU V BULHARSKU

- nejnižší zdanění právnických osob a nejnižší daně z příjmu v EU („plochá“ daň 10 %)
- zajímavé daňové pobídky pro aktéry některých investičních projektů
- v současnosti existují známky trvalejšího hospodářského oživení
- kvalifikovaná, zčásti i vícejazyčná pracovní síla – tento zdroj se ale již vyčerpává
- nízké provozní náklady (mzdy a další náklady)
- relativní politická stabilita, daná zejména členstvím v EU a NATO (ke střídání vlád v posledních čtyřech

- letech sice došlo několikrát, celkové směřování země se ale nezměnilo)
- strategická poloha v oblasti Černého moře, navíc se v zemi nacházejí atraktivní horské oblasti pro lyžování i letní turistiku s nedostatečně rozvinutou infrastrukturou
- množství minerálních pramenů pro vybudování nových lázeňských středisek, na několika místech atraktivní a ještě ne úplně rozvinuté lokality i na černomořském pobřeží
- v zemi má stále Česko dobré jméno, zejména zásluhou mnoha Čechů v Bulharsku v době po ukončení osmanské nadvlády v roce 1878

- poměrně vysoká míra byrokracie
- komplikovaná a neprůhledná výběrová řízení
- pomalé soudní procesy, jejich nepředvídatelné výsledky a ne vždy objektivní, pokud je jednou stranou sporu zahraniční investor, někdy je nezbytné využít mezinárodní arbitráž
- nedokonalé legislativní prostředí i přesto, že země je členským státem Evropské unie
- někdy se vyskytuje porušování ochrany duševního vlastnictví
- velmi nízká koupěschopnost většiny obyvatel, velké sociální rozdíly

BUDEME LOAJÁLNÍ EVROPSKÉ UNII I NATO, ŘEKL NOVÝ PREZIDENT

MINULÝ MĚSÍC SI BULHAŘI ZVOLILI NOVÝM PREZIDENTEM RUMENA RADEVA. BÝVALÝ GENERÁL LETECTVA JE VNÍMÁN JAKO PRORUSKY ORIENTO VANÝ POLITIK. V PRVNÍM INTERVIEW ALE NAZNAČIL, ŽE HODLÁ ZACHOVAT ZÁKLADNÍ PROEVROPSKÉ SMĚŘOVÁNÍ STÁTU. PREZIDENT MÁ NAVÍC V BULHARSKU PŘEVÁŽNĚ REPREZENTATIVNÍ ÚLOHU.

Nově zvolený bulharský prezident Rumen Radev, který je označován za proruský orientovaného politika, dal najevo, že se bude držet prozápadní orientace země. Uvedl to ve státním bulharském rozhlasu ve svém prvním interview, které poskytl po vítězství ve volbách hlavy státu v polovině listopadu. Radev zároveň řekl, že nevyučuje snahu zlepšit vztahy s Ruskem. „Bulharsko je loajální... člen Evropské unie a Severoatlantické aliance,“ prohlásil bývalý generál letectva v rozhovoru se státním rozhlasem. To podle něj ovšem neznamená, že by se Bulharsko nemělo snažit o dialog a o snížení napětí s Ruskem.

VSTRÍCNÝ K RUSKU. Ve své předvolební kampani volal Radev po zrušení obchodních sankcí vůči Ruské federaci.

Radev jako nezávislý kandidát navrženým opoziční Socialistickou stranou zvítězil 13. listopadu ve druhém kole prezidentských voleb nad předsedkyní parlamentu, vládní kandidátkou Ceckou Cačevovou. Získal 59 procent hlasů, zatímco jeho soupeřka jen 36 procent. Do úřadu

nejvyššího představitele bulharského státu nastoupí 22. ledna. Funkci převzme po silně prozápadním Rosenu Plevnelievovi, který byl velmi kritický vůči Rusku. Radev sází na lepší vztahy celé EU s Ruskem. „Okolnosti nás přinutí hledat dorozumění,“ poznamenal generál ve výslužbě, který se v předvo-

lební kampani vyslovoval pro zrušení unijních sankcí vůči Rusku i pro uznání ruské anexy ukrajinského Krymu jako reality. Bulharský konzervativní tábor se obává toho, že by se Radev mohl odklonit od dosavadního zahraničněpolitického zaměření země, která je nejméně členem EU. Té-

měř deset let po přistoupení do unie je Bulharsko stále téměř úplně závislé na dodávkách ropy z Ruské federace. Pravomoci bulharského prezidenta, který je volen na pět let, jsou ovšem podle ústavy značně omezené. Hlava státu spíše reprezentativní funkci.

TEXT A FOTO: ČTK

ČESKO POŠLE BULHARSKU 20 MILIONŮ KORUN NA POMOC S MIGRACÍ

PŘEDEVŠÍM NA VYBAVENÍ PRO BULHARSKÉ POLICISTY PŮJDE DALŠÍ ČÁST FINANČNÍ POMOCI ZE ZVLÁŠTNÍHO PROGRAMU, KTERÝ ČESKÁ VLÁDA SCHVÁLILA NA POMOC ZEMÍM, JEŽ STOJÍ NA BALKÁNSKÉ MIGRAČNÍ TRASE.

Na pomoc s hlídáním hranic pošle Česká republika do Bulharska 20 milionů korun. Česká vláda to minulý týden schválila společně s darem deset milionů korun Jordánsku na zvládnání migrační vlny ze Sýrie.

České peníze by v Bulharsku měly pokrýt náklady na nákup vybavení a aut pro pohraniční policii či vybudování objektu pro policisty u hranic se Srbskem. Část peněz by měla jít na rekonstrukci registračního a přijímacího střediska na jihu země.

Bulharsko je jednou ze zemí, kterou migrační vlna z Blízkého východu reálně zasáhla.

Na konci listopadu přítom po střetech stovek migrantů s policisty v přijímacím táboře ve městě Charmanli na jihu Bulharska policie zadržela na 400 lidí. Další 15 běženců bylo zadrženo kvůli ničení majetku. Několik provinilců by mělo být ze země vyhoštěno, informovala bulharská média.

Lidé se v Charmanli vzbouřili hlavně kvůli nařízení, že nesmějí opouštět tábor, protože se mezi nimi vyskytla infekční onemocnění. Protestující se pak dožadovali, aby jim byl umožněn odchod do Srbska, odkud by mohli pokračovat v cestě dál do bohatších evropských zemí.

Česká vláda posílá na řešení uprchlické krize peníze i dalším zemím, které jsou na balkánské trase. Letos například získala Makedonie dvacet milionů korun, Řecko pět milionů a 2,5 milionu korun šlo přijímacím a tranzitním centřům na balkánské migrační trase. Další 20 milionů korun by mělo získat Srbsko. Peníze do balkánských i blízkovýchodních států putují z programu na pomoc uprchlíkům a státům trpícím silnými migračními tlaky. Program vláda schválila v loňském roce. Je v něm připraveno 150 milionů korun, zahraniční země dosud získaly 92,5 milionu korun. ■

SOFIE NAKUPUJE TRAMVAJE A PRODLUŽUJE METRO, ABY SNÍŽILA EMISE

BULHARSKÁ METROPOLE SE ZAVÁZALA SNÍŽIT EMISE DO OVZDUŠÍ O PĚTINU UŽ DO ROKU 2020. NAPOMOCI TOMU MÁ EKOLOGIČTĚJŠÍ DOPRAVA. MĚSTO CHCE NOVÉ AUTOBUSY A TRAMVAJE A PRODLUŽUJE TAKÉ DRUHOU LINKU METRA.

Hlavní město Bulharska Sofie má dostat 28 modernizovaných tramvajů. Z toho by 20 souprav mělo pocházet z České republiky. V Sofii jsou postupně staré tramvaje nahrazovány novými, klimatizovanými soupravami se zajištěním lepšího přístupu pro osoby se zdravotním postižením a pro matky s kočárky.

Bulharské hlavní město přijalo kompletní program na obnovu a modernizaci autobusů a tramvajů starších 30 let, takže v roce 2019 by průměrný věk těchto dopravních prostředků neměl přesahovat sedm let. Pokračují také práce na stavbě druhé linky metra. Rozvoj podzemní dráhy považuje radnice za nejdůležitější

a největší současný projekt realizovaný v Sofii. Do roku 2019 má přibýt 12 kilometrů nových tras metra s celkem 12 stanicemi. Metro se tak bude na hromadné dopravě v Sofii podílet přibližně ze 45 procent. Očekávané úspory emisí mohou dosáhnout až 90 tisíc tun ročně.

Město Sofie se zavázalo ke snížení exhalací do ovzduší o 20 procent do roku 2020. Má toho být dosaženo právě prostřednictvím modernizace dopravy, výstavby metra, zlepšení energetické účinnosti budov, výstavby a údržby parků a mytí ulic. ■

ZATÍM 35 STANIC

Stavba metra v Sofii začala už v sedmdesátých letech hluboko v dobách socialismu. Projekt tedy odrážel sovětské pojetí a design metra. Prvních pět stanic bylo ale uvedeno do provozu až v roce 1998. Dnes jich je už 35 a souhrnná délka dvou dosud zprovozněných linií je 40 kilometrů. V plánu je stavba ještě třetí linky a celková délka metra tak má být na konci výstavby 65 kilometrů. Vedle státních prostředků je stavba rychlodráhy v současnosti spolufinancována i z evropských fondů. Metro má odlehčit přetížené povrchové dopravě. Populace Sofie totiž (v protikladu k celkovému poklesu počtu obyvatel Bulharska) roste. Hlavně díky vzniku nových lidnatých sídlišť na okraji města přesáhl počet obyvatel metropole podle neoficiálního odhadu už 1,6 milionu, což je skoro čtvrtina celkové populace země. ■

NOVÉ STANICE. K mezinárodnímu letišti byla přivedena modrá linka sofijského metra loni na jaře.

OBCHODNÍ DESATERO PRO BULHARSKO

1. UPŘEDNOSTNĚTE OSOBNÍ JEDNÁNÍ

Navazujte kontakty s bulharskými partnery osobně a dobře se s nimi poznejte.

2. NEDŮVĚŘUJTE RYCHLÝM OBCHODŮM

Nevěřte firmám a jednotlivcům, kteří tvrdí, že mohou vše zařadit rychle a bez problémů.

3. SCHŮZKU SMLUVTE TÝDEN PŘEDEM

Budte trpěliví, nepodléhejte předčasnému optimismu ani přílišné skepsi. Pokud bulharský zákazník neodpovídá, nadále ho kontaktujte.

4. TRPĚLIVĚ SE PŘIPOMÍNEJTE

Schůzky domlouvejte maximálně týden dopředu. V den schůzky si ji nechte potvrdit.

5. TOLERUJTE NEDOCHVILNOST

Obchodní partner může přijít na jednání pozdě. V Bulharsku se žije pomaleji a ve městech jsou běžné dopravní zácpy.

6. VEZMĚTE S SEBOU TLUMOČNÍKA

Jednání je většinou v angličtině či v ruštině, není vyloučena znalost češtiny. Na první schůzku doporučujeme vzít s sebou tlumočníka se znalostí bulharštiny.

7. PŘIJMĚTE TYKÁNÍ

Je možné, že vám začne partner rychle tykat a oslovovat vás křestním jménem. Je to běžné, zvláště pokud jste výrazně mladší než váš protějšek.

8. NASTAVTE JASNĚ PLATEBNÍ METODY

Zvažte vhodný platební nástroj, jako jsou platba předem, akreditiv, bankovní garance.

9. SPOLUPRACUJTE S PRÁVNÍKEM

Všechny právní otázky konzultujte s právními kancelářemi dobře obeznanými s bulharským právem.

10. STAVTE NA OBOUSTRANNÉM ZISKU

Jednání by se většinou mělo nést v duchu přístupu „win-win“. Na konci by měli mít partneři pocit oboustranně výhodného obchodu.

TEXT: REDAKCE, ČTK, FOTO: MILETA, HUISMAN

TEXTILCE MILETA ROSTE VÝVOZ KOŠILOVIN, NAOPAK KLESÁ PRODEJ DAMAŠKŮ V AFRICE

Společnost Mileta Hořice, která je předním evropským výrobcem košilovin, očekává v účetním roce od dubna 2016 do března 2017 zvýšení tržeb o devět procent na úroveň 660 milionů korun. Odbyt táhnou košiloviny, které firma vyváží do 70 zemí světa včetně Číny. Naopak u damašků a batistů pro africký trh Mileta čeká další pokles prodeje. Uvedl to generální ředitel podniku Otakar Petrůček. „Košiloviny nyní tvoří 75 procent tržeb Milety. Stávající zákazníci kupují více, přibývají noví odběratelé. Meziroční zvýšení odbytu košilovin je zatím 19 procent,“ řekl Petrůček.

Prodej košilovin po relativně malých objemech začala Mileta, která je součástí indické skupiny Alok, výrazněji zavádět v roce 2010 a nyní je pro ni jednou z konkurenčních výhod. Prostřednictvím menších dodávek Mileta získává asi polovinu celkových tržeb. Hlavními odbytišti košilovin jsou se zhruba stejnými podíly Polsko, Švédsko, Německo, Itálie a Francie. „V Evropě patříme mezi pět hlavních výrobců košilovin,“ řekl Petrůček. Po košilovinách je nyní na druhém místě z pohledu tržeb pro-

dukce kapesníků a takzvaný hotelový program. Třetí skupinu tvoří damašky a batisty pro západoafrický trh. Celkem jde na export přes 90 procent produkce firmy.

Právě nepříznivá situace v Africe byla v minulém účetním roce, který skončil letos 31. března, příčinou poklesu tržeb Milety o 14 procent na 605 milionů korun. Africký trh zasáhla krize po propadu cen surovin a ropy a dosud neodezněla. „Letos ještě v Africe čekáme pokles, příští rok stagnaci. Pak by mohlo přijít po-

NA VÝVOZ. Zhruba 90 procent vyrobených textilií exportuje Mileta do zahraničí.

stupné oživení,“ míní Petrůček. Přestože podíl odbytu do Afriky na celkových tržbách klesl z předloňských 23 procent na nyníšších necelých devět procent, tak Mileta africký trh podle Petrůčka neodepisuje a do budoucna jej pokládá za perspektivní. Mileta v hlavním závodě v Hořicích, v Černém Dole a v barevně ve Dvoře Králové nad Labem zaměstnává 410 lidí. ■

NOVÝ PROJEKT PODPORÍ ÚČAST ČESKÝCH FIREM NA ZAHRANIČNÍCH VELETRŽÍCH

Nový projekt agentury CzechTrade nazvaný NOVUMM KET, který má usnadnit malým a středním firmám vstup na zahraniční trhy, začíná přinášet ovoce. První akcí, které se české firmy díky agentuře mohly zúčastnit za zvýhodněných podmínek, byl veletrh Medica v německém Düsseldorfu. Za podpory agentury CzechTrade se na veletrhu prezentovalo 15 českých firem.

Zájemci z řad malých a středních podniků se v příštím roce díky projektu budou moci zúčastnit dalších 27 mezinárodních veletrhů zaměřených na klíčové technologie, mezi které patří například fotonika, mikro- a nanoelektronika, nanotechnologie, pokročilé materiály, průmyslové biotechnologie a pokročilé výrobní technologie. České firmy tak v příštím roce představí své výrobky například v Las Vegas, Havaně nebo v Šanghaji. Více informací včetně všech dokumentů a seznamu veletrhů naleznete na internetové adrese www.czechtrade.cz/ programy-eu/oppik. ■

SEDMNÁCT FIREM BUDE VYVÁŽET MLÉKO DO KOLUMBIE

Celkem 17 českých firem už získalo povolení, které jim umožní vyvážet mléko do Kolumbie. Dosud to této země vyváželo mléčné výrobky jen šest společností z České republiky a jejich vývoz v letošním prvním pololetí činil 800 tun mléčných produktů. Informovala o tom Státní veterinární správa. Podle předsedy Českomoravského mlékárenského svazu Jiřího

Kopáčka se zvýšení vývozu zatím nedá odhadnout, zájem nejspíš bude o trvanlivé výrobky.

„Každá nová třetí země je perspektivní trh. Potom co jsme ztratili ruský trh na hodně dlouho, je každá oblast perspektivní,“ uvedl Kopáček. Evropské mlékárný již dva roky totiž nemohou kvůli ruskému embargu na dovoz potravin v této zemi své produkty nabízet. V Evropské unii se násled-

ně vytvořil přebytek mléka a klesly jeho výkupní ceny. Zemědělci jej tak prodávají pod náklady.

Větší možnosti ale vidí Kopáček na severu Afriky. Do Kolumbie se podle něj budou moci vozit pouze trvanlivé výrobky. „Kondenzované mléko, sušené mléko, ale těžko se tam dostaneme s čerstvými mléčnými výrobky, které mají trvanlivost do jednoho měsíce,“ dodal předseda. ■

KOLOSY. Společnost Huisman je specialistou na výrobu mnohatunových jeřábů.

ČESKÉ ZBROJOVCE ROSTOU TRŽBY, NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCH MÁ V USA

Uherskobrodská Česká zbrojovka letos opět očekává rekordní tržby. Podle výsledků za první deset a půl měsíce roku by se měly pohybovat kolem 3,8 miliardy korun. Uvedl to viceprezident pro vnější komunikaci společnosti Radek Hauerland. Loni měla zbrojovka tržby za celý rok 3,4 miliardy korun.

Zbrojovce se letos daří v USA, kde má dceřinou firmu. „Spojené státy americké jsou naším největším zákazníkem. V letošním roce tam dosáhneme tržeb asi 1,2 až 1,3 miliardy korun. Před šesti lety jsme přitom v USA realizovali zakázku asi jen za 190 milionů korun. Je to teritorium

s největším rozvojem a největším potenciálem,“ uvedl Hauerland.

Celkem letos Česká zbrojovka prodala výrobky do stovky zemí světa. Export se podle Hauerlanda podílí na tržbách asi 80 procenty, zbytek tvoří tuzemské zakázky. „Je to způsobeno velkou zakázkou na přezbrojení armády České republiky. Až ji dokončíme, poměr se vrátí k typickému poměru, kdy 96 procent produkce vozíme ven a čtyři procenta produkce zbraní zůstávají v České republice,“ doplnil.

Firma letos vyrobí asi 260 tisíc zbraní. Polovinu výrobků dodává ozbrojeným složkám,

armádě a policii, polovinu tvoří zakázky pro civilní potřeby, lov, sport nebo osobní ochranu. Podle Hauerlanda v poslední době rostou prodeje na trhu ozbrojených složek, kde Česká zbrojovka získala vedle zakázky na přezbrojení české armády i zakázku na Slovensku. Naopak neuspěla například loni v Indii, jejíž vláda tendr zrušila.

Česká zbrojovka má mateřský závod v Uherském Brodě, v Brně montuje zbraně pro lov a sport. V USA má dceřinou společnost a na Slovensku v Novákách a v Peru v Limě má spolupracující firmy. Firma v současnosti zaměstnává asi 1850 lidí. ■

SVIADNOVSKÝ HUISMAN SE BUDE PODÍLET NA VÝROBĚ JEŘÁBŮ ZA 300 MILIONŮ EUR

Specialisté ze závodu ve Sviadnově na Frýdecko-Místecku se budou podílet na zakázkách skupiny Huisman na výrobu jeřábů zhruba za 300 milionů eur, tedy v přepočtu více než za 8,1 miliardy korun. U tří kontraktů budou zajišťovat přípravu projektové dokumentace a detailního designu i výrobu.

Ve Sviadnově vyrobí otočný jeřáb pro nizozemskou společnost Van Oord, stojanový jeřáb pro společnost Allseas a sloupový jeřáb pro

nizozemskou společnost Boskalis. Centrála nadnárodní skupiny Huisman je v Nizozemsku, jeřáby se ale budou konstruovat také v Číně. Zákazníkům budou dodány do konce roku 2019.

Společnost Boskalis poskytuje služby spojené s bagrováním mořského dna a podílela se například na projektu rozšíření Suezského průplavu.

Firma Van Oord stavěla takzvaný palmový ostrov v Dubaji. Sviadnovští by měli mít u tohoto projektu

na starosti výrobu výložníku, podpůrného rámu, otočné platformy a také všech navijáků. Nový jeřáb umožní zákazníkovi nakládání větších a těžších turbín pro pobřežní větrné elektrárny.

Sviadnovský závod Huismanu vyrábí technologicky náročné strojírenské výrobky, jako jsou ropné vrtné soupravy, jeřáby a zařízení pro pokládání potrubí v moři, ale také zařízení pro zábavní průmysl. V Česku skupina Huisman zaměstnává přes 600 lidí. ■

KONEC INTERVENČÍ NÁS PŘÍLIŠ NEZASÁHNE, ŘÍKAJÍ EXPORTÉŘI

Zástupci moravských firem nepředpokládají, že by se do jejich hospodaření měl významněji promítnout plánovaný konec devizových intervencí České národní banky (ČNB). Aktuální předpoklad je, že skončí zhruba v polovině příštího roku.

„Až do konce příštího roku máme riziko ošetřené hedgingem, proto nečekáme žádný dopad,“ uvedl v anketě ČTK například finanční ředitel výrobce zdravotnických pomůcek Hartmann-Rico Marek Třeška. Stejně postupuje i Gumotex. Výrobce ložisek ZKL exportuje 80 procent produkce. Proto spolupracuje s bankou na fixaci kurzu pro druhé čtvrtletí příštího roku i následujících 12 měsíců. „V případě kurzu dolaru se zajišťujeme na tři až čtyři měsíce dopředu,“ uvedl generální ředitel Jiří Prašil.

Výrobce elektronových mikroskopů FEI jako téměř výhradní exportér už prakticky v korunách neobchoduje. „Téměř veškerý příjem je v jiných měnách, proto nečekáme významné ovlivnění výsledků a naší činnosti,“ uvedl generální ředitel Jiří Očadlík. Opačně funguje výrobce šicích strojů Minerva, který zhruba 85 procent produkce prodává v korunách, i když do zahraničí. „V eurech domlouváme ceny jen u 15 procent produkce. Přesto očekáváme krok ČNB a změnu kurzu s napětím. Skokové změny mají dopady na hospodaření a lze jen odhadovat, že ztráta nebude vyšší než deset milionů korun,“ řekl předseda představenstva František Hrda.

ČNB před třemi lety chtěla intervencemi zvýšit spotřebu domácích a zvýšit inflaci tak, aby ekonomika nepřešla do deflace. Zároveň pomohla exportně orientovaným firmám, které se staly pro zahraničí levnější, a tedy konkurenceschopnější. Od listopadu 2013 do konce letošního září intervenovala v objemu zhruba 691 miliard korun. ■

**8. PROSINCE
DOING BUSINESS
IN THE UK**

Ministerstvo průmyslu
a obchodu
Politických vězňů 20
Praha 1

Jaká je současná ekonomická situace ve Spojeném království? Jaké nabízí ostrovní trh výzvy a jak zahájit expanzi na tamní trh? Jak se připravit na jednání a nepokazit obchodní partnerství? Na tyto a další otázky odpoví ředitel zahraniční kanceláře agentury CzechTrade v Londýně na konferenci Doing business in the UK. Vstup na akci je zdarma. Více informací na www.czechtrade.cz/kalendar-akci.

**12. PROSINCE
INCOTERMS 2010**

ICC ČR, Florentinum
Na Florenci 2116/15
Praha

Seminář je věnován především novele dodacích podmínek Incoterms 2010, a to nejen přehledu platných doložek, ale i rozdílů oproti doložkám starším, jejich použitelnosti v praxi, problémům a zvláštnostem, které s vybranými doložkami souvisejí. Posluchači získají i souvislosti s dopravní, platební a pojišťovací praxí. Obsah je prezentován v jednoduché a odlehčené formě s mnoha praktickými příklady z oborů dopravy, pojištění, celního odbavení. Prezentace je rozdělena na teoretický popis každé z doložek Incoterms 2010 a její použitelnost v obchodní praxi. Zvláštní čas bude věnován vysvětlení rozsahů pojištění a vztahu pojištění a doložek CIF a CIP. Akce je určena pro vývozce, bankovní specialisty nebo odborníky v oblasti mezinárodní dopravy a spedice či pojištění zásilek. Více informací o akci na webu www.icc-cr.cz.

**13.-15. PROSINCE
PODNIKATELSKÁ
MISE
DO PORTUGALSKA
S PREZIDENTEM**

Lisabon

Obchodní mise do Portugalska se uskuteční v rámci oficiální návštěvy prezidenta České republiky Miloše Zemana. Bude zaměřena na podporu ekonomické spolupráce v perspektivních sektorech hospodářství. Během mise proběhne setkání s portugalskými podnikateli.

**14. PROSINCE
KONZULTACE
PRO EXPORTÉRY**

Okresní hospodářská komo-
ra Brno-venkov
Charbulova 168
Brno - Černovice

Regionální exportní konzultant agentury CzechTrade ve spolupráci s Okresní hospodářskou komorou Brno-venkov pořádá konzultační den pro podporu zahraničního obchodu. Konzultace se budou konat mezi 10. až 12. hodinou v zasedací místnosti OHK Brno-venkov. Přednost budou mít předem přihlášení. V rámci konzultací lze projednat i možnosti podpory ze strany agentury CzechInvest, například čerpání investičních pobídek pro projekty ve zpracovatelském průmyslu ve výši minimálně 50 milionů korun, nebo služby začínajícím podnikatelům. Konzultace je bezplatná. Přihlášky je nutné zaslat minimálně dva dny před termínem na e-mail info@ohkbv.cz.

**15. PROSINCE
DOKUMENTÁRNÍ
AKREDITIV V PRAXI**

ICC ČR, Florentinum
Na Florenci 2116/15
Praha

Seminář se zaměří na problematiku dokumentárních akreditivů, a to především na oblast přezkoumání dokumentů podle UCP 600 a ISBP 745 (mezinárodní standardní praxe pro přezkoumání dokumentů podle UCP 600). Seminář je postaven na příkladech a diskuzi. Je určen především pro specialisty na dokumentární akreditivy – pracovníky z oblasti trade finance, zejména pak pracovníky back office, dále i pro klientské pracovníky, kteří nabízejí bankovní služby klientům a pomáhají jim je správně využít. Akce se koná od 9.00 do 16.00 hodin. Více informací na www.icc-cr.cz.

Českým exportérům
přejeme radostné Vánoce
a do nového roku **2017**
balík nových zakázek.

www.egap.cz

JEDNOTNÉ KONTAKTNÍ MÍSTO PRO EXPORTÉRY

- ▶ Služby ve více než 90 zemích světa
- ▶ Jednotná zahraniční síť zastupitelských úřadů ČR a zahraničních kanceláří CzechTrade
- ▶ Konzultace exportních a investičních záměrů v zahraničí
- ▶ Informace o exportních novinkách a příležitostech